

Luceafărul

Săptăminal editat de Uniunea Scriitorilor din Republica Socialistă România

SUB SEMNUL CONGRESULUI IX

ÎMPLINIRI ISTORICE

Un legământ la scara destinului național a fost făcut acum, optsprezece ani cînd, în ordinea mărețelor împliniri care urmau, Congresul al IX-lea al partidului se înscrisa ca evenimentul cel mai important, deschizător de drumuri și inovator de sensuri în toate domeniile vieții noastre materiale și spirituale. Practic începea o epocă al cărei nume devenea cu timpul un simbol al propriei noastre identități. Viața economică și socială a României se angaja atunci pe calea celor mai importante transformări și era evident că, pe măsura trecerii timpului, avea să consimneze și mărturie cele mai de preț ale muncii și creației prin care se înfăptuia nu numai construcția unei noi societăți ci și a unei conștiințe noi, revoluționare capabile să ne explice la altitudinea noi de spirit și cu o vîe angajare în contemporaneitate.

Legământul făcut atunci de către întregul partid și popor exprimînd voința întregii națiuni purta marca de îndrăzneție și acțiune a celui care a lăsat se încredințau cîrmelor conducătorii suprema. Cei optsprezece ani cîți au trecut de la epocalul eveniment au consimnit pe traseul dezvoltării noastre multilaterale o operă unică, de excepție, care se reflectă într-un model economic original și viabil, cu implicații asupra tuturor sferelor de activitate politică și socială, asupra democrației și perfecționării neîntrerupte a relațiilor, a tuturor mecanismelor prin care se desfășoară direct la conducerea și rezolvarea problemelor societății constituie azi o realitate de netăgăduit. Cultura și arta au intrat într-o nouă zădărie a exercitării spiritului creator, au devenit domenii ale manifestării plenare a vocației autentice, eliberate de dogme și prejudecăți. Congresul al IX-lea a prilejuit prima mare întâlnire cu valorile cele mai înaintate ale trecutului, aceea recuperare de fond a tradiției, a specificului național prin păstrarea și dezvoltarea cărții creatorilor de artă erau chemați să se inspire din istorie, din realitățile construcției noi societății și să dea o nouă dimensiune, o nouă perspectivă asupra muncii și vieții poporului, asupra epopeii sale naționale.

Bogăția de idei pe care a consacrat-o congresul al IX-lea atinge astăzi de multe zile existențele noastre prezente și viitoare încît este aproape imposibil să o subliniem altfel decît la modul unei sinteze. Mai ales că, rînd pe rînd, au avut loc alie și alte evenimente care au continuat în ansamblul lor spiritual și mijloacele operci inaugurate atunci, avînd o înconjurabilă proiectie marțială și socială asupra oricărei demers care privește contemporaneitatea. Congresul al XII-lea și Conferința Națională ale partidului, ne-au confirmat pe linia unei noi ascendențe și au făcut din trecerea noastră la un nou stadiu de dezvoltare — acela de țară socialistă — dezvoltare medie — și din termenii unei noi calități a muncii și vieții din toate

domeniile de activitate un obiectiv programatic de importanță națională. Sub semnul unor atare deziderate se înscrie și cultura, sfera creației se lărgeste neîntrerupt și capătă suporturi de sprijin în îndemnul și orientările secretarului general al partidului, în reflecțiile sale care privesc condiția culturală, patriotismului creatorului de artă, rolul și misiunea sa. Rosenul Mesaj al tovarășului Nicolae Ceaușescu adresat Uniunii Scriitorilor cu prilejul împlinirii a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români, reactualizează concepții și idei care au avut și au un rol preumpanitor asupra dezvoltării fenomenului cultural artistic românesc. Ampplitudinea acestuia, comparabilă cu unele dintre cele mai efervescente momente ale istoriei românești, constituie dovada poate cea mai grăitoare a felului în care cultura și arta au pătruns astăzi în înființa poporului încît manifestarea aptitudinilor sale creatoare, gradul său de sensibilitate, receptivitatea față de nou se potrivește azi într-un decisiv și cuprinzător acord cu cele mai largi cerințe ale muncii și vieții, într-un consens tulburător cu toate împlinirile sale prezente și viitoare.

Epoca Nicolae Ceaușescu a fertilizat întreaga gândire economică, politică și socială românească. Știm azi în lumina propriilor noastre realități și a propriilor noastre perspective, într-o lume care își caută încă echilibrul și își caută soluțiile unei existențe fertile de amănunție că, în lumina de dezastrele războiului, într-o lume care poate fi a pații și a inteligenței, a conlucrării și colaborării internaționale. Pe parcursul celor optsprezece ani inițiativa și demersurile României, ale președintelui nostru s-au făcut cunoscute și respectate pe cele mai departate meridiane. Cauza păcii a devenit vitală, tot mai acută, și preocupă a niciodată popoarele, ca constituie ratiunea de prim ordin a actualității politice internaționale. Personalitate predominantă a lumii, de o certă și recunoscută vocație a construcției, a inteligenței, tovarășul Nicolae Ceaușescu n-a încetat și nu încetează să facă din problema asigurării păcii una din problemele de fond ale existenței. Chiar în aceste zile, cînd consimnăm împlinirea a optsprezece ani de la evenimentul epocal pe care l-a reprezentat Congresul al IX-lea, tovarășul Nicolae Ceaușescu împreună cu tovarășii Elena Ceaușescu au efectuat o vizită în mai multe țări africane, pe un itinerar care pe drept cuvînt poate fi socotit nu numai al solidarității și inteligenței internaționale ci și al unui mod specific, deschis prin care poartă românească de pace cuprinde în sfera sa domeniile, — pe cit de diferite, pe atât de vaste — ale contemporaneității. Întreaga semnificație a unei asemenea demersuri pornește în chip real din documentele programatice ale Congresului al IX-lea și conduce în inima realității imediate.

Luceafărul

Uniți sub tricolor

In lumină, dimineața cu țarie, demnități și cu dor soare din inimi crește mormur pur în tricolor. Avem cer albastru și-avem ape și din fapte urcă visu-n zbor sevele-ntr-un singur trup ne suie din istorie venind în tricolor. Învăînd mereu, întruna citorind mindrul, luminosul viitor lumii ne-arătam destincioia liberi, demni sub tricolor.

Florentin Popescu

Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU la tribuna Congresului IX al P.C.R.

DUPĂ OPTSPREZECE ANI

Sufletul unei culturi de Paul Anghel

A fost o vreme cînd culturile române și se luase sufletul. Povestind azi despre acele vremi, parc-am spune basme. Dar nu erau basme, erau realități incredibile, vîrute printre alți ochi și de ochii celui care subscris azi, aici, acum. Nu-l vedeam eu, aproape zilnic, pe G. Călinescu, făcînd drumul spre modestul său institut? De ce nu se duce la Universitate, întreba cite cîineva, ca doar acolo e locul lui? Nu-l vedeam, din cînd în cînd, și pe Argeș, care stătea ca și acuns pe dealul de la Măreșor, într-o livadă cu ciresi? De ce nu se duce la Academie sau la breșta scriitorilor, ca doar acolo e locul lui? Dar Argeșii fusese exclus, ultimul fiind simplu bibliotecar, undeva la Cluj. Dar Constantin C. Giurescu, istoricul? L-am cunoscut foarte tîrziu, cînd, în sfîrșit, ieșise din nou la lumină, iar profesorul s-a mirat că știam istoria românilor după cărțile lui. „Cine ț-a fost profesor? M-a întrebat. — Dîmneavoastră, și Iorga, și Părvan”. — Nu Mihail Roller? N-am mintit. Roller fusese patronul istoriei noastre naționale, așa cum A. Toma fusese patronul poeziei românești. Despre ultimii, azi, nu mai știe nimeni nimic. Ceilalți, în schimb, sînt pe toate buzele. Dar aceasta însumată ca literaturii și culturii române și s-a redat sufletul.

Ce însumată sufletul unei culturi? Însumată, în fond, rațiunea sa de a fi și marca sa de specificitate. Prin ceea ce este, ca expresie a unui neam, o cultură are dreptul de a fi în fața la ea acasă și de a se legitima în ochii lumii. Transplanturile de spirit nu izbutesc, nu dau nici măcar bastarzi, sînt definitiv sortite eşecului, cînd nu conduc la decusul organismului purtător de alt spirit. Aici, în acest punct, au greșit fanarioții, autori ai unei prime experiențe de transplant, ei înșiși fiind oameni de rafinată cultură și oameni de spirit. În fond ce-ar fi reușit, ne putem întreba acum, dacă cultura română în întregime ai s-ar fi greșit? Mai era vorba de o cultură română? Ar fi fost vorba, dacă expe-

Continuare în pag. a 7-a

Antologie «Luceafărul» Renumere

Mai sus de nori, de vifore și
vinturi
E piscul către care noi suim,
Dar nu uităm străbunele
pămînturi
Ce noi de mii de ani le moștenim.
Pe ele ne-am pus vieții temelie
Cu singe ne-am scris cronica pe
ele,
A noastre-au fost și pururi o să
fie
Sub steaua ce-am ales-o printre
stele.
Privește-n fală românimе piscul
Cu stea de aur strălucind sub
boltă,
El patriei îi este obeliscul,
Nălțat pe trudă, lupte și revoltă.
Putere nu-i în lume să-l doboare
Și-i crește veșnic falnicul renume
Cu raze luminoase ca din soare,
Sporind lumina și căldura-n lume.

Mihai Beniuc

„Pentru un creator de artă nu poate fi ideal mai înalt decît slujirea poporului, păstrarea și dezvoltarea, prin artă, a specificului național al culturii noastre, perpetuat prin dăruirea a numeroase generații de creatori, care s-au identificat plenar cu istoria și viața poporului, cu spiritul său.”

NICOLAE CEAUȘESCU

Conștiința valorilor proprii

INSEMNAȚII DE SCRITOR

M-am gândit adeseori — poate că au făcut-o și alții — că, la drept vorbind, precursorul romanului modern de război este Liviu Rebreanu, căci el, desi împrejurările l-au înzădărit, l-au justificat, l-au argumentat temeinic, el, deci, Liviu Rebreanu, ar fi putut face din „Pădurea spinzuraților” o excelentă carte a eroismului belicos și a dramei acestui eroism. Desigur, drama poporului român transpare cu o claritate extraordinară din paginile acestei tulburătoare denunțări a viclenilor imperiale. Numiți ei — o, totuși, o simplă părere — Liviu Rebreanu a împins durerea spre dimensiunile universalității denunțînd războiul ca pe o absurditate nu negînd eroismul soldatului, amatorilor sau naștilor, ci demonstrînd că tunurile și ura au calitatea de a deteriora ceea ce e bun în natura umană. Și Remarque și Hemingway și alții au făcut cam același lucru, ceva mai tîrziu, însă, și — cred că nu greșesc — fără a fi în cunoștință de cauză cu romanul lui Rebreanu. Asta nu are importanță prea mare, judecînd în absolut (în particular am fi îndreptățiți să recușăm circulația deficitară a cărții, circulația ei prin lume, adică), dar să spun că Liviu Rebreanu a găsit azi, în spațiul nostru, probleme de discutat, și ce probleme! „Pădurea spinzuraților” este un roman al epocii, dar depășirea simplității de martor, conștiințos,

nu-i vorbă, cartea rămîne de o actualitate dintre cele mai severe, pilduitoare din toate punctele de vedere și mai ales probînd calitatea de scriitor român universal a lui Liviu Rebreanu. Cine crede că poezia — literatura — este o „nobilă grațitate” vădește aptitudinea unei foarte serioase conservări în interiorul căreia nu spiritul este ultima resursă de supraviețuire. Spiritul gospodăresc (sau avocătesc) de a se pune la adăpost de interperii, ispitind pînă la sațietate confortul, va face inutil apelul la situațiile limită. Iarși, pe de altă parte, cine își inchipuie că o poezie, cit de minunată ar fi ea, ar opri un război odată început, supraîncetează funcțiile literaturii. În sfîrșit, nici funcționalitatea strictă, contabilă, nu e un criteriu de conduită în măsură să ne bucare. Și atunci îmi pun întrebarea cea mai grea pentru un scriitor, cred pe de ce scriem? Cineva exclamă: „Ii, respice te dei

Viorel Știrbu

Continuare în pag. a 6-a

1965 — treaptă trainică de construcție spirituală

În vara lui 1965, prin spiritul și prin litera lui, raportul prezentat de tovarășul Nicolae Ceaușescu de la tribuna Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român și-a fixat în istoria României contemporane un loc privilegiat. Privilegiat a fost și audiența lui, mai cu seamă în rîndurile oamenilor simpli și devotați patriei lor care de fapt făcuse istoria. Dintr-odată, se înțelesese că se poate vorbi onestă și cu picioroale pe pămînt despre treburile obștești și despre prezentul și viitorul poporului nostru. De asemenea, s-a înțeles că legile generale ale dezvoltării sociale, deduse din viziunea comunistă asupra lumii, nu sînt regulamente draconice de ordine interioră, de la paragrafele cărora nimeni n-ar avea voie să se abată, și că fiecare popor își este interior numai sieși și normelor derivate din structura ființei sale. Dimpotrivă, autoritatea acestor legi supraviețuiește și se afirmă doar prin infuzia de profeție și vitalitate a interpretărilor creatoare, prin transpunerea lor în practică în circumstanțe specifice și în forme specifice. În sfîrșit, chiar dacă nu s-a rostit atunci deplin și pînă la capăt, cum s-a împlinit mai tîrziu, pentru cine a studiat cu atenție raportul la care ne referim putea în aer o idee mai mult decît generoasă: în istoria umanității, misiunea și rolul naștilor încă nu s-au încheiat și sînt încă departe de a-și fi epuizat forța morțice.

Bineînțeles, toate aceste adevăruri au avut o răsunare tonică în conștiințe. Și mult mai important este faptul că ele au avut, în ceea ce ne privește, o răsunare tot atât de tonică și în viața de zi cu zi. După ani și ani de recul al sentimentului național, îndrăzneala de a gândi și acționa liber se dovedea a fi un chip natural de a redeveni noi înșine. Printr-o redescoperire mai cuprinzătoare și mai profundă a propriilor noastre istorii, printr-un proces tenace de recuperare a tuturor tradițiilor pe arpa cărora ne-am menținut identitatea și marca de unicatitate. Prin reconstrucția din temelii a întregii țări și prin statoinicirea implicată a unor hotare mai largi pentru dragostea noastră de patrie. Prin refacerea legăturilor țării cu restul lumii întregi, fără prejudecăți și discriminare. Prin efort solid de revigorare a prestigiului României în lume, pînă la cotele și perspectiva de azi.

Multe au fost de reconstruit și de edificat în plan material, dar nu încapă nici o îndoaială asupra adevărului că printre marile răni ale țării, vindecate de atunci pînă azi, se numărau și cele de ordin spiritual. Aventura proletcultistă încercase să vîdăvească arta și cultura poporului nostru nu numai de specific, ci și de orizont. Cu deosebire literatura și artele plastice, după marile lor sinteze interbelice, peste noaptea războiului, prin combustia viei din reortele unor talente, țînteau cu infrigurare o nouă și iminentă sinteză. Însă proletcultismul,

Mihai Pelin

Continuare în pag. a 7-a

SUB SEMNUL CONGRESULUI IX

Literatura română și funcțiile
ei educative în concepția și opera
președintelui României

în pag. a 3-a

«CÎNTAREA ROMÂNIEI!»

Un fluviu cu sute de afluenți

N-a trecut prea multă vreme de cînd, în cîmpul larg și încăpător al activității culturale de masă, ne erau prezentate o sumedenie de manifestări, aparent variate și fumedele și modalități, însă conținuturile de aceeași amănunție a unei desfășurări cit mai respitoare. Aproape că nici nu mai erau apreciate ca reușite decît dacă îndeplineau una și aceeași condiție, rostită doar în trei chipuri deosebite: lungimea, durata, întinderea. „Săptămîna cîntecului și dansului” — i se zicea într-un loc; „Cîntec, joc și voce bună” — se anunța în altul; „Cîntec, joc și voce bună” — încerca încă unul, mai original. Și toată lista asta de concursuri, festivaluri și iarși concursuri începea să arate, de la un moment dat încolo, în pofta numărului extrem de mare de titluri, ca un paisaj mai curînd uniform.

Ce-i drept, tot de la un moment dat încolo, manifestările respective s-au cam incolonat într-o așa-numită perioadă de trecere, iar din punctul acesta de vedere și-au justificat și existența lor efemeră. Lăudabile în intenții, cel puțin prin ambiții cuprinzătoare, ele aveau totuși nevoie de un ansamblu capabil să le unifice, să le înglobeze într-un angrenaj unitar. Acest angrenaj s-a dovedit în cele din urmă Festivalul național „Cîntarea României”, care își probează deja de cîțiva ani buni vitalitatea și se conturează de la o ediție la alta drept o autentică pară a tezaurului creator al poporului. În acest amplu festival s-au regăsit, precum afluenții într-un fluviu majestuos, toate celelalte festivaluri, concursuri sau săptămîni, integrîndu-se într-o mișcare de creație și interpretare mai largă, mai omogenă, căpătînd totodată și un sens mai înalt. Din acțiuni în sine, mai mult sau mai puțin izolate și reduse la o circulație restrînsă, vechile manifestări au cîștigat o nouă vigoare, ca părți componente ale unei competiții cu adevărat grandioase.

Pentru a nu fi cumva greșit înțeles, as adăuga de îndată că nu mă ridic nicicum împotriva concursurilor sau a manifestărilor de durată medie, cu atât mai mult cu cît nu ne putem plînge acum că sînt prea multe, după ce într-o vreme ne plîngeam că nu sînt deloc. Tot așa nu-mi vine a crede nici că un festival de dimensiuni și însemnătate națională inițiată sau anulată toate celelalte inițiative, de ordin local. Singura rezervă care ar putea intra în discu-

D. Matală

Continuare în pag. a 2-a

● IN ACEST NUMAR : M. Eminescu, „Opere”, vol. XIV ● semnează ● Stan Velea ● Mihai Mitu ● Nicolae Georgescu ● Rodica Sabina Pop ● Artur Silvestri ● „ANCHETA LUCEAFĂRULUI”. — Proza deceniului opt ● semnează: Gheorghe Schwartz ● Ion Marin Almajan ● Titus Suciu ● Dor sar al gândirii social-politice eminesciene ● de Al. Oprea ● Fantasticul, dimensiune a „prozei scurte” românești ● de Nicolae Ciobanu ● Am fost portarul naționalei I ● de Fănuș Neagu

Romanul uzinei

nu demult, un confrate care cunoștea deja pe Daniel Drăgan — a scris opinia că vizuina și modalitățile stilistice ale prozatorului brașovean, amintec de proza umanistă. Acum, după ce am parcurs cele trei romane ale lui Daniel Drăgan — *Doi ori doi* (1979), *Oceanul* (1980), și *Podul* (1982) — toate aparțin, întru totul, Romanescă — imi dau seama că acest confrate nu are dreptate decât în parte. Fiindcă unanimitatea își propunea, așteptându-se în proză, să fie „expresia vieții unanime și colective”, în deosebi contemporană, dar nu neapărat în maniera transcrierii exclusive și fotografice a realității. În dorința identificării rapide a unei noi epistemologii artistice (concrețe!) a verosimilitudinii, unanimitatea — a se vedea chiar proza lui Jules Verne de pînă în 1920 — s-a servit din belșug de toate străvechile norme ale narativului fictiv. Or, dacă o privim atent, constatăm că proza lui Daniel Drăgan — decupată dintr-o realitate imediată, întemeiată uneori pe evenimentul recent de uz public — istoric — are, în multe privințe, alături de o serie de procedee de toate: romanului ca reportaj. Avînd, altminteri spus, întreaga viziune a genului, inclusiv, peicului de a cădea în publicistica „verosimilitudinii” imediată. În *Doi ori doi*, cuprinsul fiecărui capitol este (denumit) mult înaintea în mii propoziții-cheie, ferme, clarificatoare, pe care a face și mai credibilă ideea non-fictivului. Apoi, romanele lui Drăgan înaintază spre miezul lor vital într-un pas cu totul special; construind-o pas cu pas, autorul pare a nu cenzura realitatea, deși are în vedere un zgîrnit maritor (el însuși, în fond, ca prim cititor) în mențin intr-o stare de „provocatoare” curiozitate, cooptat ca un fel de „coautor” al povestirii. (În orice caz, nu o dată am simțit că lectorul își se crează înaintea lui un fel de participare, de solidaritate creatoare). Numai că tehnica aceasta — pe care mihi place să cred că Daniel Drăgan a meditat-o îndelung — este și ea dependentă de o serie întreagă de „norme” și fegnește de capcane la tot pasul.

Care ar fi, care sînt „normele” în raport cu deșirarea (necesară și binevenită) de ele, și cum a invins autorul, în bună parte, multe capcane, previzibile într-o astfel de proză? Iată un lucru pe care-l deosebesc conștient abia în final pe care l-am remarcat instinctiv pe parcurs, de vreme ce simți nevoia să retez fragmente dinseși fără să încep să scriu. Nu fiindcă se poate și așa, dar pentru că numai așa ne apropiem de tehnologia **poeziei** (care restructurază verigile trecutului cu lupa decușă a viitorului) pe care îl are în vedere autorul. Prima calitate a prozei lui Daniel Drăgan derivă din chiar această „didactică” a povestitorului care nu introduce nici o ierarhie ironică, dimpotrivă. Daniel Drăgan pare să afirme — explicit niciodată, implicit de foarte multe ori — că romanul este un fel de „reportaj” istoric — narator al realității. Ideea e veche (Mauriac spunea, în 1928, că romanierul, re-făcînd lumea, „maimănuștește pe Dumnezeu”), depinde însă, pe ce fond cronospațial o adaptezi, ce extensie îi dai și ce tensiuni interioare o însoțesc.

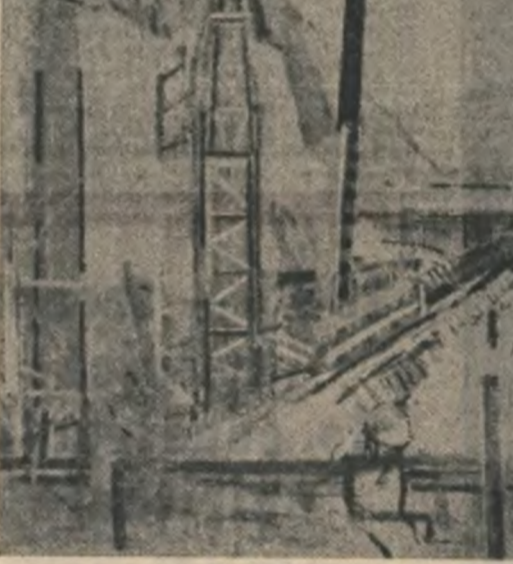
Departate de a se „rușina” de statutul de maritor-reporter, Daniel Drăgan se mîndrește în toate chipurile cu el, propunînd o serie întreagă de inovații care merg de la tabloul global — panoramat cu ambianța omnicuprinzătoare, istorice — pînă la viziunea pe mici porțiuni a întregului real; satira, sarcasmul, evocarea de aproape sau de departe, infuze cu vibrante articulații lirice, cu o participare dusă pînă la sentimentalism sau la pagina intimă de jurnal, desfășurarea voit cinematică a evenimentelor ori intrarea în scenă a personajelor „prozisă” prin însăși starea creată), fac din Daniel Drăgan un explorator împătimit al culorilor umanului, urmărite în toate nuanțele lor.

Nu însă umanul în general, văzut adică abstract — prin prismă investigativă și științifică și metafizice propulsat pe cale speculativă — ci o sinteză organizată a acestuia, construită întru o anumite geografie socială și într-un loc și timp precis determinate. E vorba de lumea industrială românească, mai exact de o mare fabrică de masini din anul de la poartă. Temele care se trăiesc la rîndul lui viața — prin multiple refracții — în chiar oglinda existenței primordiale a gigantului industrial. Acesta este de fapt adevăratul protagonist al trilogiei românești, ceea ce nu înseamnă că prozatorul are în vedere aglomerări portretelor și scenelor colective, a depozitului factologic ori a unui sinopsis descriptiv (ist). În afara de două cazuri concrete, ambele în portativ dramatic — rolul marii uzine în ajutorul dat pentru înlăturarea urgenței a prăbușirii economice în anul 1945, și un termen-minut pregăt. Numai că, din păcate, nu peste tot și nu întotdeauna se întîmplă așa ceva. Avem, așa cum spuneam, un festival național care și-a cucerit un loc de prestigiu în peisajul mișcării cultural-științifice din țara noastră. Datorită lui, ceea ce era mai mult un eveniment a devenit sistematic, iar ceea ce era efemer a căpătat o mai mare durabilitate. Aceasta pentru că festivalul însuși, idee de mare inspirație și fertilitate pentru dinamica vieții noastre spirituale, a imprimat întregii activități, tuturor articulațiilor ei uzate la un moment dat impulsuri generatoare, ridicînd-o la un alt nivel de complexitate, la o rînditate mai susținută. Ceea ce nu poate totuși realiza festivalul național — și nici nu este de datoria lui s-o facă — este să suplinească sau să se substituie rostul și funcțiilor pe care privitorii trebuie să le acopere activității cotidiene, de mai mică întindere și totodată mai bine mulate pe cerințele specifice unor anume colectivități. Dacă nu le exclude, ci dimpotrivă, le încorporează și dacă nu li se sub-

stă, profund semnificative pentru canevassul trilogiei. Așadar, nu obsesia de a vedea în mod mare reflexele întregului, ci justiciile și simțurile chiar: demnitatea acestuia demers mi se pare că-l fereste de eșecul unei **fotografii** adevărate. Există un decalaj al realității — în chiar voința de a nu abandona protagonistul multiplo al uzinei — dar această „fotografie” este surprinsă în mișcare, subordonată unei puterice verosimilități elaborate. Ceea ce îl apropie în cele mai multe cazuri de reușită pe Daniel Drăgan este înaintea de toate **limbajul** prozelor sale citadin-industriale. Fiecare personaj — cheie are limbajul său acceptat și creat în funcție de locul în alături. Aristide Marcu, șeful montajului — arivist veros și malefic, „poetizînd” din Omar Khayyam, dar coordonînd cu duplicat nesanțanță o bandă de traficanți. În schimb, printre un jargon juvenil-simotic — nelipsit nici el — le are un pitoresc hiperbolizat în contact cu o serie de muncitori tineri, proșpăt veniți de la sat (Sic, Tunsu), gustînd, în orele libere, plăcerea și riscurile nefamilistilor care se strecoară prin subterane în căminul de fete și cad utoși — ce pînă în ziua din el — victimă odiosului Inocențiu-Budaru, înaintea lui în viața de la nimic, executant prim al impoziturilor organizate de mica bandă a lui Marcu, monstruos agent al unor dezastre, între care, mai mare poate decît incendul este încercarea de prăbușirea a umanului în fărîșuri din oamenii dinștîl cu care intră în contact pentru tehnica de a dezvălui piramida ticăloșilor acestor personaj prin rîcesu narativ, exact așa cum acționează, „în viață”, personajul însuși. Pentru că, în centrul vital al conflictului trilogiei, imaginea acestui nefericit, aflat într-o neobosită ebuliență a răului, este evocată palpabil prin chiar cel mai mare rău pe care-l poate face un astfel de individ tenebros; el provoacă „sinuciderea” lui Vlad Barna, mai exact încercarea — și reușite în parte — să se descalțosească de fuul noului director general, prin însenarea unui accident. Cînd, în volumul III, în *Podul* — unde întreaga relatare este derulată în sens invers de la clipa reușitei necelale și intelectuale a tinărului Vlad, obligat să-și ducă restul vieții într-un cărucior de invalizi — aflăm întreaga subterană a răului, a malversatului (indirecte a odiosilor în matca frumuseții, a sudorii și a setei de echilibru a celor ce duc cu adevărat uzina în spinare, ne dăm seama că prozatorul a fîntit mult mai mult și nu simpla, aparentă antiteză. Dacă în *Podul* „general” Bică nu avea urechi pentru adevărul multîmii, refuzîndu-l de plano adică, în schimb, succesorul lui, Alexandru Barna — de o mare neatenție, de o cinste ireproșabilă și de o durare dușă pînă la sacrificiu — plătește crunt pentru absențismul său: familial; estropierea fizică a propriului fiu. Doar că „morală” nu se oprește aici, odată cu această „lecție sacrificială”; faptul că nu a reușit să-și facă timp pentru a sta de vorbă cu fiul său — răcolat de odiosul Budaru în chiar subteranele nemerite ale acestuia — este, sugerează autorul, la fel de reprobabil ca acela de a nu prinde cu urechea zvonul real al fabricii, al avaturilor și adevărurilor el zilnice pe care, de pildă, un simplu muncitor, de o mare curățenie sufletească, sir Gică Birși le cunoaște, le știe, le

Or, Daniel Drăgan și-a demonstrat opțiunea solidă pentru un tip de refracție estetică de coră calitate, în care chiar „fotografia micșată” a realității — scena eroismului febril și solid al lucrătorilor în clipa accidentului, ca și centrală, care înfățișează uriasă coadă a acelor la poarta spitalului pentru a „acoperi” cu trupul lor marile arsuri ale ing. Valtag — sint, fără îndoială, memorabile și impresionante, îndeosebi prin tehnica elaborării detaliului.

Oricum, în această trilogie, cititorul trăiește frecvent temperatura autorului, care febricită de dragoste pentru eroii săi din lumea industrială românească, dar numai rareori acest cititor poate să spună că se află sub semnul unor presențieri previzibile; pentru că, jurnalul și reportajul, dialogul alert, în fine pitorescul acuzat der îndotdeauna firesc al limbajului (remarcabil, îndeosebi în cazul lui Nae Rădulescu Kent), conferă prozei comportamentist citadine a lui Daniel Drăgan, un timbru de indubitabilă originalitate și prospețime.

Eugen Popa: „Șantierul Canalului Dunăre-Marea Neagră”.

Un fluviu cu sute de afluenți

Urmare din pag. 1

cutie este aceea că manifestările respective, tocmai datorită efortului organizatoric impus de proporțiile lor, nu se pot îngheba chiar de la manifestările din anul 1979, decada la decada, alia, ce să nu mai vorbim de faptul că, în ciuda bunelor lor intenții, sfera de cuprindere rămîne totuși destul de aproximativă. O asemenea obiecție ar cădea, firește, de sine dacă i-am opune argumentul că celelalte activități, cele diurne, obișnuite în cadrul reportajului și al muncii culturale-educative, că este de datoria lor să ocupe spațiul dintre două manifestări de amploare. Si, într-adevăr, așa ar fi dacă săptămîniile și decadelor arseși sau județene ar reprezenta punctele culminante ale unei activități de ficcare și, în prozatorul de reportaj, în termenii minutelor pregăt. Numai că, din păcate, nu peste tot și nu întotdeauna se întîmplă așa ceva. Avem, așa cum spuneam, un festival național care și-a cucerit un loc de prestigiu în peisajul mișcării cultural-științifice din țara noastră. Datorită lui, ceea ce era mai mult un eveniment a devenit sistematic, iar ceea ce era efemer a căpătat o mai mare durabilitate. Aceasta pentru că festivalul însuși, idee de mare inspirație și fertilitate pentru dinamica vieții noastre spirituale, a imprimat întregii activități, tuturor articulațiilor ei uzate la un moment dat impulsuri generatoare, ridicînd-o la un alt nivel de complexitate, la o rînditate mai susținută. Ceea ce nu poate totuși realiza festivalul național — și nici nu este de datoria lui s-o facă — este să suplinească sau să se substituie rostul și funcțiilor pe care privitorii trebuie să le acopere activității cotidiene, de mai mică întindere și totodată mai bine mulate pe cerințele specifice unor anume colectivități. Dacă nu le exclude, ci dimpotrivă, le încorporează și dacă nu li se sub-

stituie, ci dimpotrivă, le pune în valoare, rezultă că festivalul național își extrage sevele tocmai din existența lor și că se ridică la cotele performanțelor pornind de la o platformă solidă. Sub eticheta modestiei cotidiene, tocmai manifestările diurne își pot lua o substanțială revanșă datorită mobilității lor de acțiune, capabilă să asigure firesc atribuțiile de nepilip ale activității educative; perseverența, consecvența, continuitatea. Or, acest adevăr fundamental, dacă în unele locuri a fost bine și profund înțeles, în altele se mai lasă căutat încă. Pledoaria se cere cu atât mai mult rostită, cu cit putem recunoaște deschis existența unor accidente, regretabile desigur, dar care nu vor să dispară printre o simplă exprimare a dezacordului nostru. Știm, de pildă, că, într-un loc sau altul, după consumarea unor săptămîni sau decade organizate cu mare cheltuielă de energie, urmează nu o dată alte săptămîni sau decade de „relaxe”; un fel de binemeritat concediu destinat restabilirii forțelor, de pe urma cărora nu beneficiază decît înțelegerea. Mai știm, de asemenea, că de obicei cele două etape se repetă elimină chiar de la primele etape mai bine de jumătate din echipele concurente și selectează pentru confruntările ulterioare numai „virgurile”. Cele din urmă se întorc nu o dată înapoi la comuna de bastină și se culcă pe sentimentul datoriei împlinite, ceea ce înlesnește mentalitatea și înaintea de concurs au fîntat mai curînd în vederea acestui eveniment, împlinse de la spate de apropierea lui. Și într-un caz și în altul, evident, eroarea ține nu numai de comunitate, ci și de o concepție păguboasă, care nîl nu realizează că botezului însuși terestru cel mai prelung uneori activității cu adevărat educative. Iată de ce mi se pare că împotriva unor asemenea fenomene sînt necesare atitudini mai active decît dezaprobările verbale sau scrise.

BREVIAR

ROTONDA PLOPILOR APRESI este titlul (și de obicei și volumul) de memorialistică semnat de Valeriu Anania, publicat zilele acestea la Editura „Cartea Românească”. La polul opus scrierilor de profil asemănător, care, fie prin literatură sentimentalizantă, fie prin altă, dar, val, vine-nu discutăm, eludează adevărul, cartea lui Valeriu Anania reprezintă unul din cele mai tulburătoare documente în care dramaticele avaturl ale vieții literare din perioada anilor '50-'60 sînt descrise cu o excepțională concretitate faptică și cu o fel de riguroasă obiectivitate. Cu totul străin de mentalitatea privirii fenomenelor „în genera”, autorul propune o suită de excursii biografice exemplare, rezultate din implicarea sa completă în diferitele evenimente-puncte de cotidianitate: Anton Holban și Marin Preda. Sigur că verbulul inspirat și exact, dăruit cu o deosebită comprehensiune intelectual-morală, Valeriu Anania dă la iveală una dintre cele mai incitante apariții actuale din cîmpul

„ORIZONT” — MAGAZIN. Iată în ce parte a acestui grup de douăzeci și șase de numere evidențiem reșita conștientă a sumarul în virtutea căruia este conceput suplimentul săptămînalului timorean. Fără îndoială, presa de resort este o constituție amplă reconstrucție biografică intitulată **Viața și moartea unuia din: Marilyn Monroe**, datorată celebrului romanier american Norman Mailer. Este, poate, cea mai exarșă și mai profundă investigație, din cite și nu sînt puține — s-au întreprins pe seama controversatei, senzaționale și tragice existențe de care a avut parte „sucer-monstru sacru” numit Marilyn Monroe. Adeptora (abilă) și traducerea (fluentă) a sovietului Mihai Cernea. O mențiune socială și pentru textul lui Iosif Costinag: „În dialog cu Amza Pelea”.

„ZBOR DEASURĂ UNUI CIUB DE CIUCI” în ROMÂNIE. La Editura Univers (colectia „Romanii secolului XXI”) vede lumina tiparului în românește celebrul roman *One Flew Over the Cuckoo's Nest* de Ken Kesey, romanier american din ult-

simte (fiindcă, în mod sigur, la nivelul lui, informația circula doar în strălele adevăcutului și nu se arăta mochiștilui impus în vecinătatea puterii). De fapt, aceasta a fost, aceasta este în fond obsesia cea mai mare a prozatorului: a fi vorbit despre putere printre o continuă înșurătoare a unor fapte și evenimente aparent fără legătură cu „zodile” puterii și exercițiului ei cotidian într-o geografie care are pînă la acuită de umbre, penumbră, lumină și toxicele acestui mit concret. Pretutindeni — chiar în început cînd personajele abia se angajează în ontologia narativului — este vorba, în ascuns, de a putea și de modul în care această se infil-trează în viața unor **comparsă**, unor așa-zise personaje neînsențate, dar extrem de malefice — chiar inconștient malefice — în simplă atingere cu itele ei. Deși, în cazul Mariei Suru, fost ofițer de securitate, ajunsă sefă de cabinet a lui Bică, partizană a revoluției permanente — care vede printr-o oglindă „dusmanii” și comploturi masive — nu se mai poate vorbi de simpla atingere. Pentru bunul motiv că, stăpîna pe anticamera puterii — îngropată în hirtii, doșare, note informative și soape veninoase — ea își trăgea uneori respirația dintr-o atmosferă de prin substituire, adică prin fals. Măturată de istorie, nu realizează această cădere decît printre „refracții”: fiul ei, ajuns, prin chiar sacrificiile ei, doctor cu via și piscină, e primul din epocă. El poate căea eroismului febril și solid de a se căsători tiriz — tot cu un coleg de bransă: maiorul Brătucu — pentru a-și susținea în continuare incoherența socială ori pentru a-și biciui (im)probabilă luciditate politică.

Da, e adevărat că, în orice pref narativă cu personaje-stări și personaje-climat — care să susțină termenii unei ideologii comportamentale precis conștinate — se poate plăti uneori prin ușoară alunecare în fotopia fără ghilimele, prin acea transcriere uneori didactică a spiritului real. Pînzez sub acest semn de pildă interesantul, altminteri, dialog dintre muncitorul Gică Birși și ministrul Issarlon, venit incognito în fabrică în puterea nopții. Eu nu neg că, în realitate, asemenea inițiative „eroice” sînt verosimile, dar de la preface neapărat în literatură — chiar printr-o credibilă contopire cu materia epică — înseamnă a aluneca în **Kitsch**.

Or, Daniel Drăgan și-a demonstrat opțiunea solidă pentru un tip de refracție estetică de coră calitate, în care chiar „fotografia micșată” a realității — scena eroismului febril și solid al lucrătorilor în clipa accidentului, ca și centrală, care înfățișează uriasă coadă a acelor la poarta spitalului pentru a „acoperi” cu trupul lor marile arsuri ale ing. Valtag — sint, fără îndoială, memorabile și impresionante, îndeosebi prin tehnica elaborării detaliului.

Oricum, în această trilogie, cititorul trăiește frecvent temperatura autorului, care febricită de dragoste pentru eroii săi din lumea industrială românească, dar numai rareori acest cititor poate să spună că se află sub semnul unor presențieri previzibile; pentru că, jurnalul și reportajul, dialogul alert, în fine pitorescul acuzat der îndotdeauna firesc al limbajului (remarcabil, îndeosebi în cazul lui Nae Rădulescu Kent), conferă prozei comportamentist citadine a lui Daniel Drăgan, un timbru de indubitabilă originalitate și prospețime.

Cred că în și prin aceste calități, asumate în planul estetic al conștientului, trebuie să vedem — ori de cite ori există cu adevărat — autentică valoare a prozei lui Daniel Drăgan. Adică puterea autorului de a se împotrivi realității: prin literatură.

PROZA

Cîteva propuneri în acest sens pot fi formulate și aici, fără a avea pretenția că nu mai pot exista și altele. Mai întii, as zice că echipele și formatele cuceritoare ale unor titluri, posesoare de mare dinamism și convingătoare, și-au pierdut experiența și pentru a da o mîna de ajutor celor mai modeste, activitatea cotidiană; adică pentru a le demonstra și altora că piscurile semețe nu apar din senin, pe un gol de aer înmiresmat, ci pe terenul solid și de multe ori aspru al efortului de zi cu zi. Odată ce ele însele au răsărit pe un sol mănos, hrîndindu-și rădăcinile cu propria lor sudare, este o datorie de respect elementar ca și ele să-și aducă aminte de unde au plecat. În afara de asta, poate chiar mai important mi se pare ca fiecare element component al ansamblului să-și extindă desfășurarea nu numai în spațiu, ci și în timp. În momentul de față, în destule locuri, diferitele etape de organizare — comunale, județene, pe centre sau pe unități — sînt mai degrabă niște criterii geografice; în schimb, datele la care se desfășoară semnifică doar niște termene și mai puțin o durată. În felul acesta, însă, multe din acțiunile de amploare nu fac decît să pășească din pisc în pisc, pe datele periodice alese sau stabilite, fără să se mai îngrijesească de întîlnirea atmosferei și pe traseu, între o dată și alta.

Odată cu ultimele acorduri ale fiecărui editii, Festivalul național „Cîntarea României” nu trage definitiv cortina. El continuă fără întermitere. În alte modalități, în formule diferențiate, la activități cotidiene. Oriunde fluxul devine o prezență distinctă în geografia unui teritoriu numai dacă-și adună cu grijă, pe tot traseul, afluenții auxiliari. De la o etapă la alta, festivalul nostru național își aduce de o complexitate și o ritmicitate ce îl transformă într-o competiție de profundă semnificație. Dincolo de acestă, permanentă lui în timp nu poate fi asigurată decît de componentele fără de care n-ar exista nici ansamblul. Acești afluenți sînt cei pe care fi croiește de fapt activitatea de zi cu zi, musedă dar indispensabilă, obișnuită dar nicicînd banală.

mele două decenii în mare vogă. Versiunea românească o datorăm talentului și competentului traducător și exeget al prozei americane moderne care este Marcel Pop-Cornis. Excelentă prefață a traducătorului întrunește calitățile unei instructive și docte sinteze conștinate de fenomenul românesc american din ultimele decenii în ansamblu.

RECITAȚIA BLAGA LA T.V. Dominată și lufă a.c., după-anișă, pe programul I. Televiziunea re-a oferit publicu surpriză a unei semnificative reflecții în poezia lui Blaga. Înregistrare după textul semnat de autor, înregistrare în direct, emișă la T.V. s-a impus, întii, prin bogăția, diversitatea și calitatea selecției. Rostirea versurilor blagiene, de asemenea, merită a fi evidențiată, fie și pentru că dintr-un cântec și-au dat concursul n-au lipsit Victor Rebencuț, Ovidiu Iuliu Moldovan, Silvia Popovici, Lucia Mureșan, Costel Constantin, Nicolae Băscu, Diana Mărușter, etc. Este un regret am rămas, totuși. Este de-a dreptul straniu să constatăm că, în sfara unor puține excepții, poemele blagiene au fost „lecturate” și nu spusă pe rost, cum ne-am fi așteptat și cum s-ar fi cuvenit.

CRONICAR

VIATA CARTILOR

POEZIE

Studiu de noaptea de Nicolae Iona. Editura „Eminescu”, 1982.

Rostirea esențială

„Studiu de noaptea” este intitulată ultima carte de versuri a lui Nicolae Iona. Precizarea e necesară, căci recent autorul **Monologul alb** a debutat și ca prozator, cu un interesant roman, **Pavilionul** (1981). Între volumele poetului ea ar putea fi asemănată, ca dimensiuni și registru, cu **Fașa zilei** (1979). Subțire dar densă, încearcă — și reușește — formula rostirii esențiale într-un peisaj la cărui preocupare structurală este răstîrșirea într-un „exterior” imaginărilor, funcționînd ca figură analogică dar și ca mister de sorgine transcendentă, de care acțiunile spiritului se lovesc întotdeauna. Impresia finală — adică impresia de care poartă toate presupunerile — este că Nicolae Iona scrie ficte permanent posibilitatea reflexivă (autoreflexivă) a eului poetic, pentru a înregistra și trăi anxios proliferarea exteroară. Proliferare și spaș generic, pentru că poezia se naște, mai ales în cărțile recente, din cîteva pivote imagistice, care dezvoltă și voluptatea cultivării tensiunilor strani, pînă la cosmar. Însingurat într-un univers format exclusiv din elemente obsesive, unele cunoscute cu limpezime, altele pierdute într-o „ceastă” ce dublează anxietatea, poetul fîntă să devină reflexul impersonal al propriilor subiectivități. Orice mișcare exteroară modifică echilibrul aparent al personalității, „schimbă soarta” (Nu vă uitați la mine). A dintre figurile mai noi ale poeziei reapare și în **Studiu de noaptea**, încercîndu-se de același cono-

Costin Tuchilă

Nicolae Iona: „Studiu de noaptea”, Editura „Eminescu”, 1982.

PROZA

Impresia documentului

Pe coperta a patra a cărții sale Petre Vărlan își anunță cititorii că „această carte, continuarea a romanului „Palom și talfonul”, a fost inspirată tot din documente de arhivă, din amintirile de război ale unor foști combatanți pe cîmpul de glorie al războiului civil”. Romanul începe, într-adevăr, cu o pagină de jurnal scrisă la 9 august 1943 de către luptătorul comunist Cezar Moldovan în închisoarea de la Jilava. În inchisoare, cu o zi înainte de a fi executat împreună cu alți nouă tovarăși, iar acțiunea cărții se concentrează în jurul acestui jurnal — cinci caiete scrise în celula, recuperate de un gardian și aduse în textul cărții. În familia de țărani moldoveni Gelu Oprisor, eroul principal, își povestește viața de la acea execuție (cînd el singur scapă de moarte fiind salvat în ultimul moment de un grup de comunisti) pînă la găsirea jurnalului; el însuși grav rănit în război, pe frontul de vest, nu mai poate fi vindecat și se săvîrșește în toamna anului 1945. Este, așadar, un roman al morții pe care eroul a evitat-o miraculos în momentul execuției, pe care, grav rănit la cap, o prezintă pînă în clipa din urmă, împotriva cîreia luptă contra cronometrului pentru găsirea documentelor tovarășului său (ce se dovedește a-i fi fost frate) și pentru

soare, cu o zi înainte de a fi executat împreună cu alți nouă tovarăși, iar acțiunea cărții se concentrează în jurul acestui jurnal — cinci caiete scrise în celula, recuperate de un gardian și aduse în textul cărții. În familia de țărani moldoveni Gelu Oprisor, eroul principal, își povestește viața de la acea execuție (cînd el singur scapă de moarte fiind salvat în ultimul moment de un grup de comunisti) pînă la găsirea jurnalului; el însuși grav rănit în război, pe frontul de vest, nu mai poate fi vindecat și se săvîrșește în toamna anului 1945. Este, așadar, un roman al morții pe care eroul a evitat-o miraculos în momentul execuției, pe care, grav rănit la cap, o prezintă pînă în clipa din urmă, împotriva cîreia luptă contra cronometrului pentru găsirea documentelor tovarășului său (ce se dovedește a-i fi fost frate) și pentru

soare, cu o zi înainte de a fi executat împreună cu alți nouă tovarăși, iar acțiunea cărții se concentrează în jurul acestui jurnal — cinci caiete scrise în celula, recuperate de un gardian și aduse în textul cărții. În familia de țărani moldoveni Gelu Oprisor, eroul principal, își povestește viața de la acea execuție (cînd el singur scapă de moarte fiind salvat în ultimul moment de un grup de comunisti) pînă la găsirea jurnalului; el însuși grav rănit în război, pe frontul de vest, nu mai poate fi vindecat și se săvîrșește în toamna anului 1945. Este, așadar, un roman al morții pe care eroul a evitat-o miraculos în momentul execuției, pe care, grav rănit la cap, o prezintă pînă în clipa din urmă, împotriva cîreia luptă contra cronometrului pentru găsirea documentelor tovarășului său (ce se dovedește a-i fi fost frate) și pentru

Nicolae Georgescu

Petre Vărlan: „Sărutul meu pentru întreaga lume”, Editura Militară, 1982.

CRITICĂ

Performanțele criticii

Intre semiotică și tematică, între psihanaliză și interpretare filozofică, critica practicantă de Marian Popa se află și în „Competență și performanță”, în februarie căutare de sine. De la esul scurt, de cîteva pagini, la întinsele torezări ale primei secțiuni a volumului, de la tentative de reconsiderare a unor opere, în spirit polemic, la remarcabile analize consacrate navelisticii lui Marin Preda ori poeziei lui Adrian Păunescu, discursul critic, dincolo de opera pe care o vizază în modul cel mai direct și lipsit de prejudecăți, proteiform sau raport metodologic, nu scapă din vedere impresiionabilitatea lectorului. Cînd spun această mă gândesc la dubla deschidere permanent menționată de critica lui Marian Popa: către obiectul el livrese și către receptorul el uman, interesat atît de modul cum criticul receptează literatura, cit și de literatura generată de această receptare. Din punctul de vedere descriptiv, „Competență și performanță” m-a surprins în primul rînd prin continua acomodare a dis-

cursului critice la discursul epic sau liric respectiv, prin virtuozitatea — rod al unui îndelungat și deloc comod exercițiu — cu care criticul face uz de armele sale, dar și prin acritatea cu care știe să-și selecteze unelita cea mai potrivită. Cu alte cuvinte, o ireproșabilă mobilitate a inteligenței apte de a vedea în operă o structură dublu semnificativă: a mesajului respectiv, cit și a instrumentului critic ideal pentru decodarea acestuia. Bazată pe întuire, în primul rînd, pe convingerea fermă în existența și modernitatea deschiderii, o preocupare a literaturii devine astfel exersarea propriei inteligențe critice și ocazia oportună de valorizare a unei incontestabile eruditii, garanție a originalității și a caracterului seducător al autorului. Într-un fel, autorul este un nucleu de grație al cărții, pe care majoritatea colegurilor de studii de acest tip îl nu, mărturisesc că m-as afla în fata unei operațiuni extrem de delicate. Nu pot să nu remarc totuși rigurozitatea primelor patru subcapitole teoretice: excelent argumentate, limpede susținute, reconsiderării romanului „Gorila” (prilej de subtile observații pe marginea dihotomiei politic/politizant în opera de ficțiune), cele saizeci de pagini consacrate prozei scrise de Marin Preda (continînd, cred, cea mai riguroasă și modernă interpretare a navelisticii autorului „Morometilor”), ori investigarea tematicii morții la D. R. Popescu. Un aplicat interpret de poezii, neretîndu-și totuși tentația generalizării imi asupra Marian Popa din paginile dedicate lui Nichita Stănescu, Ion Ghicaș, Ion Alexandru, Ioana Romanescu, Vorbidu-ne despre „hieroglifele gnomiche” ale ultimului și pătrîndu-și în edificiul textual al acestora, Marian Popa are resurse pentru a auala ariditatea comentariului (pîndit pe deasupra și de încifrarea) prin concentrația pasaje, de sete, gnomiche filozofice. Cred că am identificat astfel poate cea mai importantă deschidere a hermeneuticii lui Marian Popa; în coplesțitoră majoritate a cazurilor, textul critic întretine în mod riguros o relație particulară, de adecvare cu textul literar, tocmai pentru a se putea propula, odată depistată specificitatea acestuia, într-un vast orizont filozofic de generalitate. Iată supra ma performanță: din sapientialitatea textului, critica își extrage înalțimă, propria-i sapientialitate.

Cristian Moraru

Marian Popa: „Competență și performanță”, Editura „Cartea Românească”, 1982

Literatura română și funcțiile ei educative în concepția și opera președintelui României

inaugurată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român, perioada istorică pe care o trăim marchează profunda identificare a aspirațiilor de totdeauna ale poporului nostru cu politica partidului, politică elaborată și înfăptuită pe temeiul concepției tovarășului Nicolae Ceaușescu a noțiunii sale de gândire și în cadrul căreia se realizează consonanța deplină între afirmarea idealurilor vitale ale poporului și afirmarea personalității umane în amplitudinea și dinamicitatea procesului de edificare, pe pământul greu încercat de istorie și României, celei mai drepte orizonturi din cete a cunoscut omenirea.

Epoca la care ne referim, în timp, este o epocă scurtă, dar plină de împliniri în tumultul luptei poporului nostru pentru progres și prosperitate, este epoca dezvoltării fără precedent a vieții sociale și politice, a economiei și științei și culturii, a afirmării și dezvoltării multilaterale a omului, constructor conștient al socialismului și care se reflectă plenar într-o operă de o inestimabilă valoare — opera tovarășului Nicolae Ceaușescu.

În ansamblul ei, această operă reprezintă o contribuție românească de profundă originalitate la dezvoltarea socialismului științific și a gândirii materialist-dialectice, la îmbogățirea teoriei și practicii revoluționare și care, prin cucerirea, inventivitate, îndrăzneală și fermitate în promovarea noului, prin redimensionarea unor concepte și trăsături specifice societății noastre, prin cunoașterea și interpretarea științifică a numeroaselor procese și fenomene ce caracterizează și brăzdează lumea contemporană, prin dragostea nelămurită pentru destinele poporului a făcut să crească, mai mult ca oricând, prestigiul României pe toate meridianele.

Concepția tovarășului Nicolae Ceaușescu privind locul, rolul și funcțiile educative ale literaturii în ansamblul societății românești se definește cu claritate încă din articolele apărute cu multe decenii în urmă în presa de partid și tineret marcând, prin dinamism, curaj și patos revoluționar, un moment de cea mai mare importanță în evoluția publicisticii comuniste din țara noastră. Din totdeauna, tovarășul Nicolae Ceaușescu a susținut și demonstrat cu exemple elocvente că în transformarea revoluționară a societății și a omului, în elevarea vieții spirituale a poporului, în slujirea cauzei progresului social un rol de seamă revine creației literar-artistice.

În dinamica fătării societății contemporane, ca operă conștientă a întregului popor, proceși și în complexul proces al formării conștiinței socialiste, un obiectiv de cea mai mare importanță îl reprezintă educarea tuturor fiilor acestui străvechi pământ românesc, fără deosebire de naționalitate, în spiritul respectului pentru trecutul înălțat de gloria istoriei, pentru milenarele tradiții de artă și cultură ale poporului, în spiritul dragostei permanente față de destinele patriei și, în acest context generos, literatura este chemată să reflecte prin opere durabile și variate eroismul cu care poporul nostru a înfruntat vicisitudinile și adversitățile istoriei, apărându-și și păstrându-și ființa națională cu mult prea multe jertfe, dreptul său sacru la libertate și independență.

„Marile jertfe date de înaltași în această bălăie necurmată pentru a trăi în lume în mod demn, pentru a fi în viață mai bună, pentru a fi stăpîn în propria sa țară constituie, subliniază tovarășul Nicolae Ceaușescu, un element de profundă mîndrie națională, precum și o înaltă obligație de conștiință pentru toți cetățenii patriei noastre socialiste” și în acest cadru vibrant este adus în prim plan, ca un exemplu pilonar, opera lui George Coșbuc, redându-se pentru adevărat convingeri patriotice, pentru forța mesajului poezia Decebal către popor care „exprimă deosebit de plastic spiritul în care străbunii noștri au înțeles să-și ducă viața pe aceste meleaguri, să-și faurească soarta și, în același timp, să-și asigure viitorul de azi și de totdeauna datorită pe care o au de la luptă neabătută pentru a asigura patriei noastre un loc de cinste în rîndul națiunilor libere”.

În cadrul frecvențelor sale întâlniri cu scriitorii, în expuneri cu o deosebită valoare teoretică și practică, tovarășul Nicolae Ceaușescu a insistat asupra necesității ca istoria, viața, lupta și munca poporului, deosebitele sale calități morale și sufletești, înțelepciunea, sensibilitatea și tradițiile lui să reprezinte „zavorul nescesat al unor opere de înaltă valoare artistică și educativă, care să contribuie la ridicarea și înălțarea poporului, să îmbogățească patrimoniul cultural național, opere care să exprime idealurile și aspirațiile întregului nostru popor”.

Cunoașterea și valorificarea în opere de artă a istoriei naționale conduce și la cunoașterea și valorificarea acelor valori spirituale ce definesc personalitatea specifică, inconfundabilă a poporului nostru, excepțională sau forță creatoare și opere ce și-au tras și își trag seva de aici au un rol deosebit în formarea demnității și mîndriei naționale, într-un cuvînt, a înaltei conștiințe patriotice. Tovarășul Nicolae Ceaușescu relevă, în opera sa, că în toate marile momente ale devenirii noastre scriitorii, oamenii de știință și cultura au fost conștienți de înaltul sentiment al responsabilității față de destinele patriei, ale poporului, față de frumusețea și bogățiile legendarelor pămînt românesc și acest nobil sentiment a inspirat fiecare generație de scriitori, s-a dimensionat în raport direct cu evoluția societății. În același timp, se subliniază că dezvoltamentul față de patrie și popor încorporat în operele literare demonstrează, fără putință de tăgădă, că scriitorul autentic „s-a rupt în nici un moment de complexele probleme ale timpului, că forța operelor sale a dat-o nu evaziunea, ci dialogul constant cu realitatea, că destinația creatorilor a fost și rămîne indisolubil legat de popor, de eforturile sale pentru progres, bunăstare, dreptate socială și independență națională, idealuri scumpe, idealuri-forță în toate etapele evoluției societății românești.”

Referindu-se la una dintre cele mai dramatice perioade din istoria poporului nostru, la perioada cuprinsă între cele două războaie mondiale, tovarășul Nicolae Ceaușescu pune în evidență rolul scriitorilor, al oamenilor de știință și cultură în apărarea drumului firesc democratic și patriotic al culturii noastre, în apărarea ființei noastre naționale. „Spre cinstia și mîndria intelectualității noastre cel mai proeminentul savant, scriitor și artist român și din rîndul naționalităților noastre a participat cu abnegație la lupta împotriva poliției de fascizare a țării, a trădării intereselor naționale de către clasele exploatare, pentru apărarea independenței și integrității patriei, iar unii dintre ei s-au apropiat de partid, au activat în rîndurile lor putere de creație și chiar viață”.

Intr-adevăr, cine urmărește mai ales publicistica, acei seismografi ai epocii, constată cu satisfacție că marile spirite ale momentului, în ciuda presiunilor, amenințărilor brutale și ostracizării s-au aflat înoliate în largul și ostracizării, democrație și patriotice, demascînd în fața opiniei publice substratul grupărilor terroiste, reacționare, periculoase spre care era împinsă, de mai multe decenii, în fondul de aur al literaturii universale. În acest sens, tovarășul Nicolae Ceaușescu precizează: „Un rol primordial în supraieșirea și dezvoltarea neîntrepruptă a poporului nostru pe multiple planuri au avut conservarea și îmbogățirea limbii, precum și creația artistică populară care a cizelat continuu graul strămoșesc, a cultivat virtuțile poporului, tradițiile înalte și obiceurile sale, l-au lărgit permanent orizontul de cultură”. Baladele, legendele, doinele, cîntecul haideucului, basmul alături de tradiționale realizări ale civilizației materiale „alcătuesc un inestimabil patrimoniu spiritual care oglindește în

„Sintem revoluționari, subliniază secretarul general al partidului, și nu dorim opere care să intrumusezeze realitatea, să prezinte viața în culori trandafirii, nu avem nevoie de dulcagării artistice. Dimpotrivă, considerăm că o astfel de prezentare idealică a vieții este dăunătoare pentru dezvoltarea spiritului și a creativității revoluționare a omului socialist. Dar nu ne trebuie nici o artă care să nege realitățile, să le deformeze prezentându-le în negru, înfășurînd în culori cenușii viața și munca eroică a poporului nostru. O asemenea artă are, de asemenea, un caracter bolnăvicios și ea astăzi este profund dăunătoare”.

Pentru a contribui la împlinirea personalității umane, la formarea omului cu o morală superioară, cu o viziune științifică asupra lumii și cu un larg orizont de cultură, opera literară, la generația noastră, are, de asemenea, o misiune deosebită: însoțea revoluționară a partidului nostru, trebuie să izvorască din frumusețea prezentului socialist, „ea fiind incompatibilă cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu grauitatea, cu așa-zisul principiu al artei pentru artă înfrînat de inerta și de adevărul universal”.

Se știe că în perioada actuală mai mulți teoreticieni ai culturii din țările occidentale readuc în discuție teoria apolitismului în artă, în literatură cu intenția vădită de a se eluda realitățile dure cu care se confruntă omul în societatea capitalistă, comenzeele probleme ale umanității. Reamintindu-ne efectele acestei teze ca o fost vehiculată și la noi în perioada interbelică și în virtutea căreia unii scriitori s-au îndepărtat de popor, de forțele democratice, presedintele României ne atrage atenția că prin teoria apolitismului în artă se recreează concepții în care s-au reflectat și se reflectă interesele claselor și păturilor exploatare și că „în fapt, așa-zisul „apolitism” exprimat în mod camuflat o altitudine politică reacționară netă în sfera creației culturale-artistice, ostilă oricărui schimbări și înnoiri sociale”.

În definiția cu claritate a raportului artă-societate, a locului și rolului artistului, a scriitorului în viața contemporană, istoriei literare, criticii, esteticii și teoriei literare le revin sarcini dintre cele mai importante, așa cum le revin și în orientarea sigură a cîntărilor spre adevăratele valori, în corcovecarea și proiectarea moștenirii noastre literare și în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, aceste discipline cu un pronunțat caracter ideologic își găsesc suportul teoretic de excepție și orientările practice sigure și clare. Este suficient, în acest cadru, să ne oprim la sublinierea tovarășului Nicolae Ceaușescu privind oarecare preluarea critică a moștenirii noastre literare, la punerea în evidență a tot ceea ce avem mai valoros: „Și în valorificarea moștenirii trecutului s-au făcut greșeli, într-o perioadă neocunoscîndu-se sau chiar biamîndu-se opere remarcabile ale înaintașilor, de pe poziții ideologice dogmatice, rigide, străine materialismului dialectic și istoric, iar altelei elogiindu-se fără discernămint lucrări conținînd idei retrograde sau avînd o calitate artistică discutabilă, nereprezentative pentru patrimoniul nostru cultural”, ideile condensate în acest sublinier, prin deschidere, justetea criticii și noua teorie poziției au avut efecte dintre cele mai profunde în reasezarea operelor durabile, a valorilor încorporate în trecutul nostru cultural. Pornind de la aceste preluări îndrumînd beneficiarii astăzi de valorificarea operelor lui Eminescu, Iorga, Goga, Blaga, Coșbuc, Ion Barbu, Bacovia, Lovinescu etc., a curentelor și grupărilor literare și tot datorită inițiativei secretarului general avem astăzi la îndemîna monumentale istorie a literaturii române alcătuită de G. Călinescu, S. Stoilnicu, Ș. Ștefănescu și G. Ștefănescu.

Statornică atenție și grijă pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu o manifestă față de literatura română se reflectă pregnant și prin îndemnul adresat scriitorilor de a realiza opere valoroase inspirate din realitatea contemporană, opere care să se distingă prin profunzimea mesajului, prin diversitatea stilistică și în care să se regăsească acea care făuresc societatea noastră socialistă: „Unii creatori de artă își inchipuie că pot găsi conflicte interesante numai în anumite medii sociale, unde unii oameni complex înfruntă și înșiși viața lor cotidiană din lipsă de activitate. Intr-adevăr, oamenii muncii din uzine și de pe ogoare sînt mai puțin complicați, ei rezolvă probleme de viață și de muncă mult mai simple și mult mai direct. Dar fac o mare greșală aceia care cred că din această cauză, din această simțămînt creatorii ai bunurilor materiale și spirituale, oamenii muncii, nu pot oferi cele mai importante surse pentru artiști”. În continuare, acest fertil concept este conturat cu deosebită forță: „Toamna oamenii muncii sînt animați de idealurile cele mai înalte și de convingerile cele mai profunde, își trăiesc viața cu pasiune și dăruire, sînt înfocșiiți de spirit de dreptate și adevăr. Ei, oamenii muncii, exprimă în modul cel mai pregnant adevărul caracter al poporului nostru, sensibilitatea și frumusețea sa morală unită în feblu ei”.

Subliniind rolul artei, al literaturii în mal buna cunoaștere și apropiere între popoare, în dezvoltarea colaborării între state și ca factor activ în lupta împotriva războiului și agresivității, în apărarea păcii, tovarășul Nicolae Ceaușescu insistă și asupra rolului important ce revine literaturii noastre în promovarea și cultivarea noului umanism revoluționar a cărui esență constă în „unirea omului în centrul întregii preocupări și activități a societății și, în același timp, în stabilirea unor raporturi armonioase, organice între individ și colectivitate”, în promovarea și dezvoltarea de cel burghez, care este individualismul și egoismul, promovează „principiul potrivit căruia fericirea personală nu se poate realiza încălcînd dreptul la fericire al altora, ci numai în cadrul fericirii generale a colectivității, a poporului, a umanității”.

Definind rolul educativ și formativ al literaturii în cadrul general al societății noastre, tovarășul Nicolae Ceaușescu se oprește și asupra rolului operei literare în educarea estetică a oamenilor, în formarea unor atitudini estetice și a unei culturi estetice pentru că dezvoltarea multilaterală a personalității umane implică această componentă prin care se dezvoltă capacitatea de a recepta, interpreta și realiza frumosul. Educația estetică reprezintă un factor important în formarea și dezvoltarea conștiinței socialiste, un mijloc eficient în ridicarea nivelului cultural al poporului. Estetica, fiind o știință socială, filosofică și ideologică, este reincorporată disciplinelor cu pronunțat caracter educativ ce contribuie la înnoirea omului și la înfocșirea artelor, dar și la crearea „unei ambianțe armonioase a vieții colectivității care să răspundă cerințelor de progres ale epocii contemporane”.

În cadrul Mesaj adresat de președintele țării participanților la cel de al VII-lea Congres Internațional de Estetică ale cărui lucrări s-au desfășurat la București se sublinia că estetica a constituit și constituie „generalizarea experienței umane în creația artistică, dar în epoca modernă ea nu poate avea ca obiect numai opera individuală, ci în mod necesar își lărgeste tot mai mult sfera de cuprindere, aria de preocupări, în raport cu noile cerințe ale existenței sociale. Astăzi oamenii nu se mai pot limita doar la contemplarea frumosului în expoziții și sală de spectacole, la contactul cu opere de artă izolate. Pe măsura evoluției societății omul aspiră să întreprindă tot mai mult frumosul în existența cotidiană, ca element indispensabil al ambianței sociale generale”.

Pornind de la aceste considerente, în fața creatorului de artă, a scriitorului sînt aduse alte comandamente și responsabilități și anume acelea care vizează contribuția artiștilor la înfrumusețarea vieții semenilor prin opere durabile, dincolo de teoriile estetizante ce au menirea să izoleze arta de celelalte forme ale conștiinței sociale, s-o desprindă de determinanțele ei social-politice. Adresînd scriitorilor invitația de a renunța la căutarea surselor de inspirație în „tot felul de ulcioare care de care mai smălțuite, dar de cele mai multe ori cu o hătură fără gust”, tovarășul Nicolae Ceaușescu se oprește și asupra ineficienței operelor impodobite artificial, fără cauzalitate și finalitate și în care nu se reflectă principiul dialectic al transformării neîntreprupte a societății și a omului.

„Sintem revoluționari, subliniază secretarul general al partidului, și nu dorim opere care să intrumusezeze realitatea, să prezinte viața în culori trandafirii, nu avem nevoie de dulcagării artistice. Dimpotrivă, considerăm că o astfel de prezentare idealică a vieții este dăunătoare pentru dezvoltarea spiritului și a creativității revoluționare a omului socialist. Dar nu ne trebuie nici o artă care să nege realitățile, să le deformeze prezentându-le în negru, înfășurînd în culori cenușii viața și munca eroică a poporului nostru. O asemenea artă are, de asemenea, un caracter bolnăvicios și ea astăzi este profund dăunătoare”.

Pentru a contribui la împlinirea personalității umane, la formarea omului cu o morală superioară, cu o viziune științifică asupra lumii și cu un larg orizont de cultură, opera literară, la generația noastră, are, de asemenea, o misiune deosebită: însoțea revoluționară a partidului nostru, trebuie să izvorască din frumusețea prezentului socialist, „ea fiind incompatibilă cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu grauitatea, cu așa-zisul principiu al artei pentru artă înfrînat de inerta și de adevărul universal”.

„Sintem revoluționari, subliniază secretarul general al partidului, și nu dorim opere care să intrumusezeze realitatea, să prezinte viața în culori trandafirii, nu avem nevoie de dulcagării artistice. Dimpotrivă, considerăm că o astfel de prezentare idealică a vieții este dăunătoare pentru dezvoltarea spiritului și a creativității revoluționare a omului socialist. Dar nu ne trebuie nici o artă care să nege realitățile, să le deformeze prezentându-le în negru, înfășurînd în culori cenușii viața și munca eroică a poporului nostru. O asemenea artă are, de asemenea, un caracter bolnăvicios și ea astăzi este profund dăunătoare”.

Pentru a contribui la împlinirea personalității umane, la formarea omului cu o morală superioară, cu o viziune științifică asupra lumii și cu un larg orizont de cultură, opera literară, la generația noastră, are, de asemenea, o misiune deosebită: însoțea revoluționară a partidului nostru, trebuie să izvorască din frumusețea prezentului socialist, „ea fiind incompatibilă cu înstrăinarea de viață, cu lipsa de țel, cu grauitatea, cu așa-zisul principiu al artei pentru artă înfrînat de inerta și de adevărul universal”.

Se știe că în perioada actuală mai mulți teoreticieni ai culturii din țările occidentale readuc în discuție teoria apolitismului în artă, în literatură cu intenția vădită de a se eluda realitățile dure cu care se confruntă omul în societatea capitalistă, comenzeele probleme ale umanității. Reamintindu-ne efectele acestei teze ca o fost vehiculată și la noi în perioada interbelică și în virtutea căreia unii scriitori s-au îndepărtat de popor, de forțele democratice, presedintele României ne atrage atenția că prin teoria apolitismului în artă se recreează concepții în care s-au reflectat și se reflectă interesele claselor și păturilor exploatare și că „în fapt, așa-zisul „apolitism” exprimat în mod camuflat o altitudine politică reacționară netă în sfera creației culturale-artistice, ostilă oricărui schimbări și înnoiri sociale”.

În definiția cu claritate a raportului artă-societate, a locului și rolului artistului, a scriitorului în viața contemporană, istoriei literare, criticii, esteticii și teoriei literare le revin sarcini dintre cele mai importante, așa cum le revin și în orientarea sigură a cîntărilor spre adevăratele valori, în corcovecarea și proiectarea moștenirii noastre literare și în opera tovarășului Nicolae Ceaușescu, aceste discipline cu un pronunțat caracter ideologic își găsesc suportul teoretic de excepție și orientările practice sigure și clare. Este suficient, în acest cadru, să ne oprim la sublinierea tovarășului Nicolae Ceaușescu privind oarecare preluarea critică a moștenirii noastre literare, la punerea în evidență a tot ceea ce avem mai valoros: „Și în valorificarea moștenirii trecutului s-au făcut greșeli, într-o perioadă neocunoscîndu-se sau chiar biamîndu-se opere remarcabile ale înaintașilor, de pe poziții ideologice dogmatice, rigide, străine materialismului dialectic și istoric, iar altelei elogiindu-se fără discernămint lucrări conținînd idei retrograde sau avînd o calitate artistică discutabilă, nereprezentative pentru patrimoniul nostru cultural”, ideile condensate în acest sublinier, prin deschidere, justetea criticii și noua teorie poziției au avut efecte dintre cele mai profunde în reasezarea operelor durabile, a valorilor încorporate în trecutul nostru cultural. Pornind de la aceste preluări îndrumînd beneficiarii astăzi de valorificarea operelor lui Eminescu, Iorga, Goga, Blaga, Coșbuc, Ion Barbu, Bacovia, Lovinescu etc., a curentelor și grupărilor literare și tot datorită inițiativei secretarului general avem astăzi la îndemîna monumentale istorie a literaturii române alcătuită de G. Călinescu, S. Stoilnicu, Ș. Ștefănescu și G. Ștefănescu.

Statornică atenție și grijă pe care tovarășul Nicolae Ceaușescu o manifestă față de literatura română se reflectă pregnant și prin îndemnul adresat scriitorilor de a realiza opere valoroase inspirate din realitatea contemporană, opere care să se distingă prin profunzimea mesajului, prin diversitatea stilistică și în care să se regăsească acea care făuresc societatea noastră socialistă: „Unii creatori de artă își inchipuie că pot găsi conflicte interesante numai în anumite medii sociale, unde unii oameni complex înfruntă și înșiși viața lor cotidiană din lipsă de activitate. Intr-adevăr, oamenii muncii din uzine și de pe ogoare sînt mai puțin complicați, ei rezolvă probleme de viață și de muncă mult mai simple și mult mai direct. Dar fac o mare greșală aceia care cred că din această cauză, din această simțămînt creatorii ai bunurilor materiale și spirituale, oamenii muncii, nu pot oferi cele mai importante surse pentru artiști”. În continuare, acest fertil concept este conturat cu deosebită forță: „Toamna oamenii muncii sînt animați de idealurile cele mai înalte și de convingerile cele mai profunde, își trăiesc viața cu pasiune și dăruire, sînt înfocșiiți de spirit de dreptate și adevăr. Ei, oamenii muncii, exprimă în modul cel mai pregnant adevărul caracter al poporului nostru, sensibilitatea și frumusețea sa morală unită în feblu ei”.

Subliniind rolul artei, al literaturii în mal buna cunoaștere și apropiere între popoare, în dezvoltarea colaborării între state și ca factor activ în lupta împotriva războiului și agresivității, în apărarea păcii, tovarășul Nicolae Ceaușescu insistă și asupra rolului important ce revine literaturii noastre în promovarea și cultivarea noului umanism revoluționar a cărui esență constă în „unirea omului în centrul întregii preocupări și activități a societății și, în același timp, în stabilirea unor raporturi armonioase, organice între individ și colectivitate”, în promovarea și dezvoltarea de cel burghez, care este individualismul și egoismul, promovează „principiul potrivit căruia fericirea personală nu se poate realiza încălcînd dreptul la fericire al altora, ci numai în cadrul fericirii generale a colectivității, a poporului, a umanității”.

Pentru îndeplinirea acestor nobile deziderate pe care le reflectă cu inegalabilă claritate opera președintelui României socialiste, scriitorii sînt chemați să ducă mai departe valoroasa noastră tradiție literară, s-o îmbogățească, să contribuie la afirmarea ei pe plan universal. Chemarea, plină de poezie și frumusețe este următoarea: „Noi avem izvoare nescese care, dacă bei din ele, te întineresc, îți dau noi puteri de viață, îți stimulează forța creatoare.”

Sorbiți apa lîmpede, răcoritoare și veșnic vie a izvoarelor patriei noastre socialiste.”

Generosul Mesaj adresat de tovarășul Nicolae Ceaușescu scriitorilor cu prilejul aniversării a 75 de ani de la crearea Societății Scriitorilor Români reprezintă pentru toți scriitorii literari români, o vibrantă chemare la autoperfecționare, un fierbinte îndemn de a fi mereu alături de popor pentru că „pentru un creator de artă nu poate fi ideal mai înalt decît slujirea poporului, păstrarea și dezvoltarea de cel burghez, care este individualismul și egoismul, promovează „principiul potrivit căruia fericirea personală nu se poate realiza încălcînd dreptul la fericire al altora, ci numai în cadrul fericirii generale a colectivității, a poporului, a umanității”.

Alegerea tovarășului Nicolae Ceaușescu, acum 13 ani, în fruntea partidului echivalează cu intrarea patriei noastre într-o nouă epocă istorică. Și în acest timp redimensionat, literatura română se înscrie cu rezultate incontestabile în sfera valorilor spirituale ale umanității. Este dovada geniului creator al poporului român, al unui popor iubitor de frumos și care de milenii stă demn în fața istoriei, a lumii.

Eugen Marinescu

Antologie «Lucașfăru»

Poporul — simplu numele-i rostește

De cînd e neamul românesc pe glie
Și mai departe încă, din strămoși,
El a știut în cinste să și-i fie
Eroii bravi, bărbații curajoși.

Și fost-a dat, prin secolii, ca să fie,
Aici, pe ploii de doini, la Carpați,
Pe nesfîrșita dorului cîmpie
Să-și spună viața ne-îfricați bărbați.

Ca niște munți, prin veacuri, au trecut
Lăsînd statura vremurilor pecete.
Durerea gliei crîncen i-a durut
Și libertatea țării le-a fost sete

Ei s-au numit Cel Bun și Cel Viteaz
Și s-au numit Cel Mare și Cel Drept,
Cum îi păsărit în suflețe și azi
Scriși în adîncul inimii, la piept.

Între ei, cu literă săpătă
În spațiul cel mai pur al noii vieți
E viața unui Om îngemănată
Cu gîndul țării liber și-ndrăzneț.

El și-a unit destinul cu Partidul
El cu poporul are legămint,
Cu noul ev pe care, construindu-l,
Îl vede visul lumii luminînd.

Erou între eroi, un om ales
Istoriei să-i scrie noul mes
Adună țara de la munți la șes
Să-și poarte, liber, vrerea-n univers.

Om între oameni, brav bărbat al gliei,
Pentru Partid trăind, pentru popor
El e chează că drumul României
Urca-va demn și drept spre viitor.

Poporul simplu numele-i rostește
Din mari orașe-n cel mai mic cătun
Azi, Ceaușescu, spus pe românește,
Înseamnă Cel Viteaz, Cel Drept, Cel Bun.

De cînd e neamul românesc pe glie
L-ai departe încă, din străbuni,
El a știut în cinste să și-i fie
Pe cei mai curajoși, mai drepti,

mai bun

Nicolae Dragoș

Președintele patriei

Ești lumina noastră cea de totdeauna
A acestui pașnic și cîntit popor
Visul ce de veacuri l-au visat străbunii
Patriei române drept conducător.

Ești, cit va să fie, vremea împlinirii,
După ani de grijă, trudă și nevoi,
Stînd de stîncă-n fruntea dragostei
de țară.

Avem lîngă inimi, inimă și noi

Ai luptat cu timpul înnoindu-i chipul,
L-ai făcut să fie peste tot frumos.
L-ai dat ochi din ochii patriei în pace,
Ca să-și poată vede chipul luminos.

Ești speranța dreptății, viitorul nostru,
Dragostea pe care omul o așteaptă,
Visul cel mai mare care-o națiune,
Un popor în viață l-a putut visa.

Vor război dușmanii păcii noastre sfinte,
Apără-ne pacea, timpul ce ni-i dat,
Fii pe totdeauna și râmii de-apururi,
Visul nostru mare ce l-am așteptat.

Virgil Carianopol

Vladimir Șerban: „Cîtiori ai noului timp”

Flamură de pace

Această vatră-i vatră-n care ard
cu toți ai mei de dragoste de țară,
aici străbunii ne-ncetat luptară
și se trecură-n macii de stîndard.

Și nu s-a stîns vîpaia niciodată
oricite vînturi au suflat pe rînd,
adine rămas-a plugul în pămînt
și fruntea lui de grîne luminată.

Căci arde-vom cu toții ne-ncetat,
topînd metal și cîtitorînd cupatoare,
să înălțăm mereu într-o hotare
prezentul — viitor apropiat.

Și-n virful său, ce pe-un înalt catarg
să fluture o flamură de pace,
căci blîndă Marea Lumii cînd se face
pot naviga corăbiile-n larg.

Gabriel Cheroiu

Pentru binele public

În virtutea unei accepții curente, romantismul definește o modalitate existențială marcată de inaderența structural-congenitală la rețetele constrângătoare ale vieții...

„Operele de înaltă valoare făurite de înaintași sint așezate la loc de cinste în patrimoniul României noi“.

NICOLAE CEAUȘESCU

M. EMINESCU Opere, vol. XIV

Valorificarea moștenirii culturale și literare a zămisitorului nostru este o etapă nouă după Congresul al IX-lea al P.C.R. Cele mai valoroase contribuții culturale...

Gratitudo rara virtus

Cu această maximă ciceroniană își începe G. Baritiu omagiul adus familiei Hurmuzachi la apariția în românește a „Fragmentelor din istoria românilor“...

Culturile vechi ca principiu activ

În noua serie de „Opere“ eminescane — înaintea planului — apare în anul centenarului morții poetului (1889) „În alte 11 volume, au apărut abia trei (VII, VIII, IX) și, aceluși XIV, dar acest ultim volum, conține traducerea sa științifică, a apărut poate nu întâmplător înaintea celorlalte...“

Stan Velea

În fiecare din aceste domenii, nu va putea trece nepăsător peste aceste pagini din opera lui Eminescu. Superficialitatea minimă rezistentă, goana după succese facile, după un „nume“, de chiar și fără totală acoperire în fapte, primesc astfel, cu o oală mai devreme o grea lovitură. Căci Eminescu, din punct de vedere al conștiinței, a avut o cultură, a avut o știință, a avut o cultură, a avut o știință...

Mihai Mitu

man, grecesc sau latin, nu găsim corespondenți expresiei eminescane. Expresie cu care ne vom reîntâlni în variantele la „Scrisoarea III“: „asabi cu gizeze repezi“...

În această lume a începuturilor „sartate“ are un rol major în jocul popoarelor, Eudoxiu de Hurmuzachi o anuță într-o formulă sugestivă: „In Buch des Schicksals stand es aber anders geschrieben, tradusă prompt de Eminescu prin „Dacă în cartea soartei scria altfel“ (expresie „Scrie în cartea vieții este“ din „Scrisoarea III“ este inrudită cu aceasta dar are, probabil, o altă origine; îl putem cita pe Eschil — dar și un ordin de zi către armată dat după asaltul redutei Grivita; este un loc comun frecvent în mai multe limbi)...

Nicolae Georgescu

Teoria și practica teatrului

Recentul volum XIV din editia critică integrată a „Operele“ lui Eminescu cuprinde și traducerea lucrării „Arta reprezentării dramatice“, dezvoltată științific și în legătura ei organică, publicată la Leipzig în 1864, cu mare efort în epocă. După toate măriturile acordate de cercetările eminescologice, lucrarea pare să-și fi provenit din biblioteca lui Mihail Păscu și traducerea a fost începută în toamna anului 1866, fie la rugămintea acestuia, fie din propriul său imbold către cunoaștere și disciplină intelectuală...

Autorul și traducătorul

Seria de după Perpessiciu a ediției integrale eminescane, numără cu rețetul volum masiv „Opere XIV“, cel de-al treilea tom apărut într-un interval de timp, pentru o asemenea întreprindere...

Rodica Smaranda Pop

Teoria și practica teatrului

Recentul volum XIV din editia critică integrată a „Operele“ lui Eminescu cuprinde și traducerea lucrării „Arta reprezentării dramatice“, dezvoltată științific și în legătura ei organică, publicată la Leipzig în 1864, cu mare efort în epocă. După toate măriturile acordate de cercetările eminescologice, lucrarea pare să-și fi provenit din biblioteca lui Mihail Păscu și traducerea a fost începută în toamna anului 1866, fie la rugămintea acestuia, fie din propriul său imbold către cunoaștere și disciplină intelectuală...

Artur Silvestri

ION AGĂRBICEANU

V. Conventionalitatea alegorică (1)

Data fiind sub-
stantivă în esență, su-
stantivul în general este
sub al căruia semn
fantasticul fințea-
ză în chiar mizeria
palubiilor cotidiane
reale și e graul
de inebriat și în
cazul lui Agărbiceanu, ca elemen-
tul în cauză se re-
lativă artistică la un
fel și ca factor
combinatoriu, cir-
cumscriș, adică, unui anume „artificiu” de crea-
ție narativă. Și, totuși, investigații opera de po-
zitiv și negativ a scriitorului pe toată lin-
tinderea ei, se constată că însemnarea și astă-
de tenații nu lipsesc și că, dimpotrivă, acestea
și vădesc prezența în formă deo-a dreptul spec-
taculare. Departe de a fi, cum s-a considerat
și se mai consideră încă, un naly povestitor, stă-
pânit de instinctivă născută în epocă, Agărbiceanu
și asumă riscul de a valorifica în
a se asemene zestre dobândită de pe urma
adincii cunoașterii la sursă a magiciului popu-
lar. Judecând după structura narativă a scrierilor
capabile în viziune și ilustrație, sesizăm o
indeajuns de limpede bifurcație fenomenologică
de o parte se află năvălele *Dolor*, *Răboiul lui
Sintu Petru* și *Păcălitorii* iar de alta parte, nu-
velele *Faraonii*, *Popa Iar* și *Jandarmul*. Distin-
cția, vom vedea, se bazează pe trăsături anti-
tehnice cu privire la funcțiile atribuite elemen-
tului fantastic.

Serierile ce compun întregul triptic ne pun
în contact cu sectorul premeditat experimental din
proza lui Agărbiceanu. Fiecare din cele trei
ample năvăle propune universul epic și de
tematică a căror plauzibilitate se evidențiază de
la conventionalitatea alegorică mai mult sau
mai puțin acceptată atribuții, prin extrapolare,
categoriilor magiciului. Este, se știe, o formulă in-
solită solicitată pe toată în toate timpurile, dar
dare la autori *Arhanghelilor* rezultate foarte
inegale. Întrii de toate, fisește, problema
este aceea a resorbirii formulei, cu in-
tregul ei bagaj de convenții, în materia demer-
sului năvălirii, în așa fel încât lucrul verosimil
lămurii artistice, implică existența unor
treze atribuții. Practic, este de apreciat cum și
în ce măsură categoria fantasticului catalizează
textul tocmai într-o atare direcție.

S-a spus despre *Dolor* (1928), și pe bună dreptate,
că este „o poveste cu pronunțată tenă
fantastic-filozofică” (Virgil Ardeleanu). Ne
afirm, într-adevăr, în viziunea celei mai „lu-
crate” narativă agărbiceană. Se constată lesne
că prozatorul își propune să facă demonstrația
propriei capacități de a se detașa de vocația sa
de povestitor întru realizarea unei inven-
tione autohton, sondând în cimpul unei formule
năvălitor-romanești de o modernitate șocantă.
Intenția de sincronizare cu anumite viziuni
analitico-psihologice în descendență dostoev-
skiană, de exemplu, proza românească epocii este
autentic marcată, se resimte din plin. În spate,
este vorba de proza „cauzistică”, preocupată de
investigarea psihologilor individuale traumatizate,
prinse în plasa unor obsesive drame intime
biografice, care atrag după sine deviații de com-
portament și de gândire evastice. De alimn-
ter, eroul năvălei, pe nume Ilarie Bogdan, este
un asemenea înscufundat în la limba alie-
nării mintale în propria suferință, pichiuții
de boala fără de leac a unicului său copil ră-
mas în viață. Ideatic, năvăla se vrea un amplu
dialog având drept temă, așa-zicând, concep-
tul de durere, de suferință intimă umană, privit
în raporturile lui paradigmatice cu bipolarita-
tea existențială viață-moarte. De aceea, scrie-
rea abundă până la sulețitate în pasaje cu tenă
moralist-filozofică, menite a diversifica „dezba-
terea” și a-i conferi necesarul coeficient de ten-
sione conceptuală. Din nefericire, într-o atare
direcție posibilitățile scriitorului sînt cu totul
irrelevante. Inșurțarea eroului (Ilarie Bogdan,
eroul suferinței, înscufundat în suferință),
Bogdan, personaj cu funcție de port-voce a narra-
torului de a „vedea” și „trăi” idei, estetice,
sint minime. Adincimă „zicerilor” emise de ei
nu depășesc un anumit nivel comun, mai mult
sau mai puțin repetabil, și nu pot, în nici un
fel și chiar alt de mare prostie credință în des-
tin. Strămoșii îl socotau mai mare și mai pu-
ternic chiar decît zeii. Și să mai știu un lucru:
înfringerile cele mari, pe toată viața, nu nasc
decît din catastrofe produse de fatalitate. Când
lucurile se petrec în mod firesc, lucrurile
naturii cîd cineva moare bătrîn, te impactă. În-
fringerea cea mare naște din necunoscut, ca
trăznitul din cer senin”; sau: „Că sîntem niște
bîni muritori. Un zeu, fiind nemuritor, nu poate
trăi cu o rană în piept”. Pe celălalt, Numa
nu-l poți înclina, lovii de o-o înfrimțate. Tot ce
e imperfecțiune este compatibil cu ființa lui.
Flindcă e veșnic”; sau: „De aceea, după con-
vingerea mea, în fața morții, omul, și cel mai
slab înzestrat, nu poate avea altă atitudine decît
o resemnare mută în fața morții, înaintea
morții ne descoperim”.

Să admitem, deci, resemnându-ne și noi, că
lui Agărbiceanu (contemporan al lui Camil Pe-
treșcu, Mircea Eliade, Gib Mihăescu, Anton Hol-
ban, proza de ficțiune este în esență un
Aven, în schimb, convingerea că autorul
Arhanghelilor ar fi putut duce la bun sfîrșit o ase-
menea întreprindere dacă s-ar fi apropiat de
această zonă problematică rămînd credincios
vocației sale de mare prostie credință în des-
tin, cum nu oricine poate fi scriitor, cum nu
meserii sînt meserii, onorabile și decîi filosofice
și deci presupunind muncă, rigoare, disciplină,
și simțul răspunderii. „Iar tu trebuie să
comporți ca și cum numai de tine și de fa-
păta ta ar depindea destinul poporului tău (Ficți-
o, „cosmetica intelectuală” sumară ar găsi prin
preajmă suficiente date să realizeze furtive
speculații, unele interesante poate. Personal
gîndesc că e mai onest să nu dărim înțelep-
tățile consacrate și să ne mutăm de la înțelep-
tății susceptibile de a se consocia. Nu ne
trezem prin viață ca simplii turși. De ce nu?
Întrebare — cum, întrăci ține, rostul literaturii
de a pune întrebări, nu de a da răspunsuri —
Întrebare de merit pusă de oricine, nu numai
de literatură. Fîndcă omul trebuie să trăiască
în armonie cu sine, dar și cu lumea din care
face parte. Eu aș merge și mai departe, cu ris-
cul de a fi gros: poate că toată literatura dă și
răspunsuri, și acolo unde e cazul, un răspuns bine
ținut și îndrăznit ar fi peșteră. Omul trebuie să
fie în măsură să-și însoțească faptele mari de
sentimente înalte. Dealtfel nici nu vîd cum ar
putea fi altminteri, uneori, ca în iubire, faptele
mari cer renunțării. Și, întrăși, poate, literatura
e în măsură să ajute. Există, în orice societate,
oameni ce nu au însușirea de a privi în ei înșiși,
caută să scape de răspunderii șocmonind în jur,
nemulțumii de îndatoririle ce le au și nedorind
de fapt nici un fel de îndatoriri afară de cele
comfortabile, care nu sînt îndatoriri, sînt pur
la adăpost.

Noi sîntem un popor ce ne mîndrim, pe bună
dreptate, cu o extraordinară cultură folclorică.
Ne mîndrim și cu literatura unor mari scriitori.
Sîntem un popor cu o foarte lungă istorie, dar
în același timp sîntem un popor tîrziu. Întru-
tăle noastre naționale moderne abia au o tradi-
ție de peste o sută de ani. O sută de ani, grăi-
cine?”.

Chipul în care bietul nebul se „prelinge” in-
trînd în casa vărului său („Nici nu se mai gî-
dea Ilarie, la oaspră din zilele trecute, cînd
acosta se strînsese în casă, cu mișcări mai
șoare de piscică. Văzîndu-l că scrie, se apropie
tipil, și vreme îndelungată aplecat ca un arc,
lî pîndi, de la spate, cum scrie. Citea fiecare
cuvînt care se născă încet, tacitos, caligrafic,
de sub condeiul lui Vasile Albu”) sau, acela în
care pleacă de acasă („Și luîndu-și dintr-o repe-
zeală palaria din cuter, leși grăbit, ca împins de
un vînt puternic. Vasile nu-l crezu la ușa cori-
dorului, cînd auzi lîndu-și pe porțile curții în
urma lui”) prezintă de asemenea o curioasă
necum ale familiarizării scriitorului cu „dubu-
rele” ce bîntuie prin viața atîtor din eroii po-
vestirilor sale.

Nicolae Ciobanu

Satu de sub munte

Cele trei nuvele pe
care Ștefan Zamora
reținește în volumul
„Marele invins” ne
propun deopotrivă trei
meditații grave asupra
vieții și trei lozane,
cîmpuri, de la un mîntu-
lî. Trebuie spus din
capul locului că, față
de satul de cîmpie
care a pătrîns autori-
tar în literatura, satul
de sub munte pe care-
l analizăză autorul
are particularități
económico-geo-
grafico-istorice — care-l
rezistență, omogeni-
tate și coloratură inconfundabile. El este
în același timp unitar și divers; avînd proprie-
tăți în cîmpie și în munte, drumuri în ambele
părți, pe firul apelor, a tinut cîmpiana econo-
mică a vîlurilor și a tinut cîmpiana istoriei
înăsuși și a devenit mîntu-
lî, centru de „roire” spre cîmpie, apoi rezervă econo-
mică și spirituală a cîmpiei — iar astăzi este
rezerva principală a celei mai importante ca-
tegorii sociale de la noi — țărînimea — și fur-
nizează cel mai mare număr de intelectuali pro-
mulțimii noastre. Satul de munte prezintă
relații mult mai incilente între oameni decît
cel de cîmpie: păstrîndu-și instituțiile (vîcarul,
caprarul, morarul, padurarul, fierarul, timpla-
rul, cîsmarul, dogarul, etc.) și obiceiurile obștei,
el păstrează, înca, acei fond mitic activ, unde
temporari, acei înfăbi infrastructurale ce face ca,
fără a avea o pre-stîință, oamenii să (re) ac-
ționeze instinctiv după o schemă ancestrală. Des-
pre o dispariție a acestui sat nu poate fi vorba
astăzi sau peste o sută (sau de ani: pămîntul
nu poate fi stăpînit aici de la distanță, prin
mașini; suprafața pămîntului este, apoi, incom-
parabil mai mare decît cîmpie, pentru că o
întindere de cîteva hectare bune, dreptă ca
lava, ocupă acolo un orizont întreg iar aici se
întindește pe vîile, vădînișle și pîrîșle din
singure gîrle de cîteva sute de metri lungime.
Spațiul este aici vîlurit, ascuns în sine, con-
șonant — prielic întrul totuși finței umane și ani-
male, mai puțin prielic vegetativei („domestică”,
grîu, poacumb, etc.). El, acest sat de munte,
care nu poate dispăre fără a păstrăză genetic
istoria, este un izvor și nu un iaz ce poate fi
răzîlit pe cîmpuri; are legătura cu adîncurile
pămîntului, cu piatra eternă ce crește din munte
pe sub el.

Accastă zonă pătrunde mai greu în literatură
fînd oarecum improprie romanului (pentru că
arată o lume egală sieși, ce se supune extrem
de greu schimbărilor) — oferind, în schimb, bune
subiecte de năvăla sau schiță (pentru că articu-
lățile acestei lumi sînt numeroase, ușor sesiza-
bile și semnificative). Este prin excelență țărî-
mul întîmpîrilor. De aceea trebuie spus că nu
se poate egaliza destinul satului de cîmpie cu
al acestui tip de sat. Este absurd să plîngi
aici dispariția țărînilor de acolo. De această tri-
tante modelului propriu, dar este chemat să
o accepte „experimental” (în numele așa-zisei
autonomii a esteticului care este o caclama în
ultimă instanță) — iar Ștefan Zamora este in-
clinat cînd într-o parte cînd în cealaltă. Meri-
tul major al cărții este că în vîile și în cîmpie
rînd din cultivarea atență a frumoasei limbi
mențenești; nu de cuvinte sau de expresii este
vorba, ci de fraze sculpturale, de acel echilibru
continuu al limbii vorbite (cîntate) în care acen-
tului, intonația, ritmul au roluri determinan-
te. Fraza moldavească nu are, poate, îngrîșă-
teanul își dozează energia rostirii pe părți ale
frazei, îl simți cum umblă cu balanța printre
cuvînte și le cîntărește exact cît și cît, armoni-
zîndu-le în jurul elementelor de legătură cum
se alege un erou și de o mare și de alta a mîntu-
lui, cum se așază firul în cîntuță egală la stînga
și la dreapta prăjiniți nu pentru a trece fraza
prin hopuri, ci pentru a face din rupțurile dru-
mului ondulații, ritm. Este o superbă plăcere a
vorbirii, un aer grațios, artistice și în mîntu-
șă, fraza moldavească nu are, poate, îngrîșă-
teanul își dozează energia rostirii pe părți ale
delenese, nici sulețenia ironică moldovenască
— dar exprîmă cel mai exact dramaticul unui
zbuclim continuu, existentă între real și fanta-
stic, cumpîna gîndirii. „Dacă am lăsa sărăc și
secetos, nici roșii morii nu se-nîrtau, una că
n-avea ce să macine și alta că nu era apă pe țăr-
la deal, de pleac peștii cine stie unde să nu-
ajute uscatul sub pietre sau răgălii. Una că
prin părțile astea rîul nu seacă cu numai o două”,
lîță arta de a nu spune nimic în Ștefan Zamo-
ra și la orice țărîn mîntuș: un „dacă” (țăr-
nă va spune „dacă” luîndu-i aproape egal
doi „a” și plecîndu-și capul amîntător spre
stînga, cea a nenorocirilor) — negat categoric
prin „numai că nu” (nici țărînă va aduce capul
spre partea dreaptă și nu poate, îngrîșă-
teanul, după cît de mîntu este el de „păr-
țile astea”; facem precizările pentru că, supus
cu totul limbajului, autorul nu este interesat de
regia mîntușilor; lucrurile sînt cîntărite pînă la
cîntăritul înfrîngîmăle, pînă cînd nu mai este
tă; „una — a două sînt talgerele balanțate care
duce această mîntușie pînă la stîngere. Pești
„apuceți de uscat sub pietre sau răgălii”. Nici

N. Georgescu

Conștiința valorilor proprii

Urmare din pag. 1

ce slujește arca cu serozitate și umilnță”. Ei, dar
serozitatea și umilnța nu înseamnă „alegere”,
cîci, a se căi nu „umilnță”, ci modestie. Deci
serozitatea și modestia, asta da, schimbă destul
problemei. Evident, nu oricine poate fi scriitor,
cum nu oricine poate fi student. Dar amice-
meserii sînt meserii, onorabile și decîi filosofice
și deci presupunînd muncă, rigoare, disciplină,
și simțul răspunderii. „Iar tu trebuie să
comporți ca și cum numai de tine și de fa-
păta ta ar depindea destinul poporului tău (Ficți-
o, „cosmetica intelectuală” sumară ar găsi prin
preajmă suficiente date să realizeze furtive
speculații, unele interesante poate. Personal
gîndesc că e mai onest să nu dărim înțelep-
tățile consacrate și să ne mutăm de la înțelep-
tății susceptibile de a se consocia. Nu ne
trezem prin viață ca simplii turși. De ce nu?
Întrebare — cum, întrăci ține, rostul literaturii
de a pune întrebări, nu de a da răspunsuri —
Întrebare de merit pusă de oricine, nu numai
de literatură. Fîndcă omul trebuie să trăiască
în armonie cu sine, dar și cu lumea din care
face parte. Eu aș merge și mai departe, cu ris-
cul de a fi gros: poate că toți literatura dă și
răspunsuri, și acolo unde e cazul, un răspuns bine
ținut și îndrăznit ar fi peșteră. Omul trebuie să
fie în măsură să-și însoțească faptele mari de
sentimente înalte. Dealtfel nici nu vîd cum ar
putea fi altminteri, uneori, ca în iubire, faptele
mari cer renunțării. Și, întrăși, poate, literatura
e în măsură să ajute. Există, în orice societate,
oameni ce nu au însușirea de a privi în ei înșiși,
caută să scape de răspunderii șocmonind în jur,
nemulțumii de îndatoririle ce le au și nedorind
de fapt nici un fel de îndatoriri afară de cele
comfortabile, care nu sînt îndatoriri, sînt pur
la adăpost.

Noi sîntem un popor ce ne mîndrim, pe bună
dreptate, cu o extraordinară cultură folclorică.
Ne mîndrim și cu literatura unor mari scriitori.
Sîntem un popor cu o foarte lungă istorie, dar
în același timp sîntem un popor tîrziu. Întru-
tăle noastre naționale moderne abia au o tradi-
ție de peste o sută de ani. O sută de ani, grăi-
cine?”.

Chipul în care bietul nebul se „prelinge” in-
trînd în casa vărului său („Nici nu se mai gî-
dea Ilarie, la oaspră din zilele trecute, cînd
acosta se strînsese în casă, cu mișcări mai
șoare de piscică. Văzîndu-l că scrie, se apropie
tipil, și vreme îndelungată aplecat ca un arc,
lî pîndi, de la spate, cum scrie. Citea fiecare
cuvînt care se născă încet, tacitos, caligrafic,
de sub condeiul lui Vasile Albu”) sau, acela în
care pleacă de acasă („Și luîndu-și dintr-o repe-
zeală palaria din cuter, leși grăbit, ca împins de
un vînt puternic. Vasile nu-l crezu la ușa cori-
dorului, cînd auzi lîndu-și pe porțile curții în
urma lui”) prezintă de asemenea o curioasă
necum ale familiarizării scriitorului cu „dubu-
rele” ce bîntuie prin viața atîtor din eroii po-
vestirilor sale.

Nicolae Ciobanu

De la poezie la gazetărie

— in loc de concluzii —

Întîrîșese că, inițial, concepeam alt-
fel acest articol care încheie suta în-
semnărilor găzduite de *Lucarescu*.
M-am văzut însă silii să-mi schimb pe-
drum intențiile, luînd act de cîteva aprecieri re-
zervate care „amplasau” întru-voluntă recenziile
mele. Căci n-am putut să nu ramin stupefat și
dezolat: cum, Eminescu poate fi considerat
drept „Exponențial cel mai categoric al acestui
mod de gîndire, reacționar prin esență”
Din această lîngă pe care de creșterea de
mullă vreme răposată și fi ieșit de sub con-
deiul nu știu cui, nu m-ar fi afectat, dar lîță
poartă semnătura unui reputat sociolog. Nu rost-
te o frază de conveniență, am menționat de
mai multe ori, elogios, în articolele mele,
într-alele, trilogia „Contribuții la studiul sa-
lor devălmăse românești”, considerînd-o drept o
lucrare de referință, utilă oricui lucrează în do-
meniu cultural, inclusiv istoricilor literari.

Cum se explică această ieșire „insolită” pe
scenă și, care, așa cum au arătat și alți cologi,
vine în contradicție cu premisele teoretice ale
importantelor sale lucrări anterioare? Prin
răzîrea domeniului său predilect și trecerea pe
terenul filozofiei și al istoriei cultural-literare?
Nu, fiindcă, în volum, la alte capitole, înfrîm-
tă și se referă la curenții de idei de cea mai im-
portanță. Consider că mai degrabă este vorba de
inerția unor formule simplificate din trecut,
care au căpătat forța unor prejudecăți, preluate
fără o prealabilă reexaminare.

Concluzia înșă înșă asta cu cele afirmate în
prefața referitoare la „rigorarea cercetărilor
științifice”, „cît mai corecte cu putință”, la
„problema bazei lor documentare, cunoașterea
adică a fenomenelor de care este vorba”, în sîr-
și, la necesitatea „solidității bazei informațio-
logice cu care informațiile sînt interpretate” etc.
etc.?

S-o luăm înșă melodic, folosindu-ne de acest
prilej pentru a reaminti — cu caractere — con-
cluziv cîteva aspecte esențiale ale gîndirii emines-
cescine. În cadrul subcapitolului „Teoria clasei
țărînesti ca singura păstrătoare a specificului
național”, după ce expune (desul de sumar)
concepțiile pașoptiștilor, autorul cărții de „esuri
teoretice” se referă la curenții de idei de cea mai
1864 preconizînd că în fața respectivelor „așeză-
mint „monstruos” și neobișnății”, cei mai mulți
„dorea și vedea posibilă o reînnoire a
vremurilor patriarhale de altădată”.

Acestă orientare este exemplificată cu Jumi-
ni și Titu Maloescu. „În primul rînd e de
clat eurenții Jumișii care, prin acțiunea și lui
Titu Maloescu, a pus problema „formei fără
fond”, adică a contrazicerii dintre formele ins-
tituționale „străine”, copiate după model occiden-
tal și fondul vieții noastre sociale, rîmas pa-
triarhal”.

Din context s-ar putea înțelege că Titu Malo-
rescu era împotriva formelor instituționalizate
occidentale în numele fondului patriarhal al
vieții noastre sociale, ceea ce nu e tocmai exact.
S-a demonstrat de-acum, că, de fapt, eroul
Jumișii nu era, în principiu, împotriva for-
melor noi, moderne ci pentru „umplerea” acestor
forme, sau cum spunea el: „Tot ce este
astăzi forma goală în mișcarea noastră publică
într-o prefăcă într-o realitate simțită, și
fîndcă am introdus un grad prea înalt din viața
din afară a statelor europene, trebuie să înălțăm
poporul nostru din toate puterile pînă la înle-
gerarea aceluia grad și a unei organizări politice
pozitive cu el”.

Cel cărui a s-a adus, propriu-zis, acuzația că
dorea întoarcerea la vremurile patriarhale de
altădată a fost Eminescu. Ceea ce autorul cărții
nu întîrzie să reape, într-o formă chiar brutală:
„Exponențial cel mai categoric al acestui mod
de gîndire, reacționar prin esența lui, e țărî-
ndolul Mihai Eminescu, proslăvitor al trecutului
și peneșitor al prezentului. Mare admirator al
folclorului, Eminescu deplîngea moartea lui sub
impactul „modernității”; evocînd figura legen-
dară a lui Mircea cel Bătrîn, măreață prin sim-
plitate și caracterul ei româneș, de nuanță
felicitară, strîșea prin a trece la impresiile de o
rară violență: „de-asa vreme ce-nvrednicid
croniciarii și rapsozii, vesul nostru ni-l umplură
sîntim și în însemnările publicate chiar în ru-
brica de față”.

Reacționarișmul lui Eminescu rezidă erou în
faptul că proslăvea trecutul și „ponegara” pre-
zentul de atunci? Vom reveni asupra acestor
argumente, decamdată vom reține că în conti-
nuarea modului de gîndire eminescesc în afară
de acea vreme, în prefața, conceind scrupulo-
sismul și puternicul „curent ruralist”, adversar
al oricărui influențe culturale străine” (prilej
pentru a se referi, la fel de schematic și ne-
deiept, la „forma poporanistă” a Vieții romă-
nești). Dar nu numai aici: sub același semn de
cruce, și aceste „concepții retrograde de tradițio-
nalem cultural închis oricărui progres”, de mai
apoi.

Că să nu existe nici o îndoială în privința sor-
tărilor acestor filiiți se revine la Eminescu, cî-
nd se vor referă la „viziunea de viață” și la
„toate cîntecelor pier” (versuri luate la propriu,
afirmîndu-se că o generație întreagă „s-a grăbit
să culegă aceste cîntecuri înainte ca ele să
plîră”).

Pe ne înșă pe ne înșă de la bun început e că se
fîndcă ne asumă gîndirii social-politice emines-
cescine făcîndu-se referiri în la textele gaze-
tărești, cum ar fi fost normal, c. i. la poezii —
respectiv, *Serisoare* a III-a și *Doina* (fisește,
reziduiul de lectură. Dacă înșă s-ar fi procedat,
același mod de gîndire eminescesc în afară de
„baza documentară”, studiind faptele „concrete”
și „directe”, atunci sîntem siguri că ar fi fost
zdruncinată siguranța cu care-și emite pome-
nile sentințe.

Fîndcă, apredînd rolul țărînății în istoria
poporului nostru — adică demonstrînd că
Henri H. Stahl în lucrările sale — Eminescu nu
opunea, principial, satul orașului. Îl trimite pe
stimatul sociolog să citească, bunăoară, articolul
din 13 mai 1879, din *Timpu*, unde poartă de-
plînge „disconfort” între așez și țîrșuri” acătînd
ca „pauța între țîrșuri și așez este o monstru-
zitate iscodită de acela care, avînd vrăjmasie comu-
ni, „săle și țîrșuri ar trebui să fie todeuna strîns
unite în viața publică”. Nu înșă, deoarece am
făcut-o, în însemnările publicate chiar în ru-
brica de față.

De asemenea, totuși cel care a studiat concep-
țiile sale știu că Eminescu, depășindu-l pe fizi-
căr, înțelegea rolul și utilitatea industriei, și as-
tăzîndu-se pe poziția de declarator de principiu și
prin evidențierea mecanismului economic obiectiv,
respectiv prin înțelegerea marelui produc-
tivistă a industriei în raport cu agricultura.

A avut apoi Eminescu o altitudine ostilă la
adresa civilizației moderne sau a progresului
tehnic? Vom aminti în prefața, conceind scrupulo-
sismul și puternicul „curent ruralist”, adversar
al oricărui influențe culturale străine” (prilej
pentru a se referi, la fel de schematic și ne-
deiept, la „forma poporanistă” a Vieții romă-
nești). Dar nu numai aici: sub același semn de
cruce, și aceste „concepții retrograde de tradițio-
nalem cultural închis oricărui progres”, de mai
apoi.

Că să nu existe nici o îndoială în privința sor-
tărilor acestor filiiți se revine la Eminescu, cî-
nd se vor referă la „viziunea de viață” și la
„toate cîntecelor pier” (versuri luate la propriu,
afirmîndu-se că o generație întreagă „s-a grăbit
să culegă aceste cîntecuri înainte ca ele să
plîră”).

Pe ne înșă pe ne înșă de la bun început e că se
fîndcă ne asumă gîndirii social-politice emines-
cescine făcîndu-se referiri în la textele gaze-
tărești, cum ar fi fost normal, c. i. la poezii —
respectiv, *Serisoare* a III-a și *Doina* (fisește,
reziduiul de lectură. Dacă înșă s-ar fi procedat,
același mod de gîndire eminescesc în afară de
„baza documentară”, studiind faptele „concrete”
și „directe”, atunci sîntem siguri că ar fi fost
zdruncinată siguranța cu care-și emite pome-
nile sentințe.

Fîndcă, apredînd rolul țărînății în istoria
poporului nostru — adică demonstrînd că
Henri H. Stahl în lucrările sale — Eminescu nu
opunea, principial, satul orașului. Îl trimite pe
stimatul sociolog să citească, bunăoară, articolul
din 13 mai 1879, din *Timpu*, unde poartă de-
plînge „disconfort” între așez și țîrșuri” acătînd
ca „pauța între țîrșuri și așez este o monstru-
zitate iscodită de acela care, avînd vrăjmasie comu-
ni, „săle și țîrșuri ar trebui să fie todeuna strîns
unite în viața publică”. Nu înșă, deoarece am
făcut-o, în însemnările publicate chiar în ru-
brica de față.

Al. Oprea

de vedere simplificator și care ne referim ar
înșă și nu înțelegem și să minimalizăm una
dintre cele mai importante orientări din litera-
tură și gîndirea românească de la sfîrșitul se-
colului XIX și începutul secolului XX.

Nu este încontestabil încontestabil înconștientă rezidă
în faptul că trăind într-un moment de răsucire
din dezvoltarea societății române moderne, ei
a știut să definească, într-o manieră personală,
acele probleme nevalgice primordiale asupra
cărora vor fi merca obligate să revină cele
mai importante curente social-politice și filozofice
din țara noastră.

Influențînd o întreagă direcție a culturii
române, totodată, gîndirea eminescesc, în chip
fiseș, totodată, gîndirea, în aspectele ei carac-
teristice de studiu condițiilor ideologice existen-
te în epocă. Nu facem parte dintre cei care
refuză, în spirit idolatru, discutarea în spirit critic
a ideilor eminescesc — cu condiția ca
această discuție să se încadreze între parametrii
cercetării științifice. Așa cum ne-am putut da
seama a vîlului pîcda pentru asimilarea bifurca-
rilor civilizației moderne, separîndu-le de relele
produse de capitalism, a cărui legitimitate istori-
că, în fond, o nega, considerîndu-l ca pe ceva
străin, introdus din afară în cadrul evoluției na-
turale a țării.

Ne-am referit pe parcurs la izvoarele acestei
dileme, se cuvîne să precizăm acum că ea nu
are un caracter numai românesc, fiind comună
și altor țări cu o structură predominant agrară,
care au cunoscut „democrația primitivă” a sa-
telor devălmăse — *Satul românesc devălmăș* de
Henri H. Stahl — și care au nutrit iluzia unui
săt direct la o societate superioară, ocoldu-se
trecerea prin infernul capitalismului.

După Eminescu, forma concretă social-econo-
mică a vîlului pîcda o vede înșă înșă înșă înșă
esențială e să se asigure o dezvoltare naturală,
capabilă să ducă mai departe tradițiile umane
valoroase create de-a lungul istoriei sale de
poporului nostru. Înșă și așa o pleoacă pentru
cunoașterea științifică. Nici înșă înșă înșă înșă
Eminescu a declarat limpede: „O foarte experiență
înșă că pasuri îndrăzî nu se pot face”. Sau:
„Dacă ne place uneori a cita pe unii din domni
vechi nu zicem cu asta că vremea lor se mai
poate întoarce. Nu”. Este vorba de altceva: de

Vladimir Șetran: „Aurul Bărăganului”

folosirea trecutului glorios ca de un punct de
refer teoretic și ca un sprijin moral în lupta
contra anomalierii și nedreptății vieții
contemporane. Formulată succint, dialectica întîr-
toară a unei înclinații critice eminescesc, s-ar
putea exista un timp cînd omul întîr-
nea raporturi umane cu semenii săi, atunci
seamnă că toate relele aduse de capitalism nu
reprezintă ceva fatal și cu valabilitate eternă, ci
sînt rezultatul unor erori, care odată rădăcinate, s-ar
putea reface firul legăturii cu o realitate evoluție
spre progres, un „adevărat progres” (expresia
lui Eminescu) care ar realiza o sinteză între
zestrea spirituală națională și spiritul nou al ci-
vilizației moderne.

Acestă viziune — care-l ridică, desigur, difi-
cultăți în lălmășirea adecvată a contradicțiilor
prezentului — îl oțerea, în chip paradoxal, și
avantaje, permițîndu-i ca spre deosebire de alții,
ade căror critici erau formulate dilanlăntul so-
cietății contemporane,

Ședința Biroului Uniunii Scriitorilor

• Miercuri 20 Iulie 1983, la București a avut loc ședința Biroului Uniunii Scriitorilor din R.S. România, cu următoarea ordine de zi: — Plan de acțiuni ale Uniunii Scriitorilor dedicate sărbătoririi a 40 de ani de la eliberarea României de sub dominația fascistă; — Aprobarea Bugetului de venituri și cheltuieli al Uniunii Scriitorilor pe anul 1983; — Rezolvarea unor probleme privind relațiile internaționale ale Uniunii Scriitorilor din R.S. România.

Au fost prezenți tovarășii Emilia Sonea, adjunct de șef de secție la C.C. al P.C.R., tovarășul Dumitru Neceșiu, secretar al Comitetului municipal de partid.

Documentele de bază au fost prezentate de Constantin Chiriac, Traian Iancu, Ion Hobana. Pe marginea problemelor înscrise în ordinea de zi, la dezbateri au luat cuvântul: Laurențiu Fulga, Domokos Geza, George Bălașă, Andi Andrieș, Octavian Paler, Mircea Radu Iacoban, Ov. S. Crohmăniceanu, Mircea Iorgulescu, Leonty Lajos, Eugen Jekelcanu, Nikolaus Bervanger, Valeriu Răpeanu, Mircea Sântimbreanu, Constantin Toiu, Paul Everac, Anghel Dumbrăveanu, Eugen Simion, Ion Dodu Bălan, Mihnea Gheorghiu, Ion Vlad.

Lucrările ședinței au fost conduse de Dumitru Radu Popescu, președintele Uniunii Scriitorilor din R.S. România.

1965 — treaptă trinitică de construcție spirituală

Urmare din pag. 1

În parte a zădărnici și în parte a smilnat realizări care s-ar fi înscris în ordinea firească a progresului cultural și artistic românesc. Cu acest nefast prilej, am pierdut valori și bunuri potențiale pe care nu ni le va mai restitui nimeni. Din păcate, nu vom ști niciodată ce chip anume ar fi avut, împlinindu-se în timp și în spațiu și fără a fi stinjenite, acele aspirații fierbinți, dar înroșite nu atât prin înepția prototipurilor, cât prin certitudinea lor turpitudine și prin apăsătorul lor pentru destrucție și demolare. Din fericire, nu putine au fost și sint și tradițiile și înfăptuirile ce s-au putut rennoia chiar din punctul abandonului și trădării lor, care s-au împlinit și continuă să se fructifice, din 1965 până azi, în momente și trepte trinitice de construcție spirituală. Pentru că o națiune, peste orice opreliști și vicisitudini, străștindu-se prin a învinge, mai cu seamă atunci când își recupează și își fortifică neîncetat conștiința de sine, consolidându-și în tipare mai generoase decît oriunde în trecut. Cum s-a împlinit chiar în zilele Congresului al IX-lea al Partidului Comunist Român, o clipă istorică și esențială în viața poporului nostru.

Cum momentele succesive ale reconstrucției materiale a țării nu s-au împlinit peste noapte, ci prin sacrificii și efort neîncercat, nu s-au încheiat fără investiții masive de tenacitate născute etapele succesive ale reconstrucției noastre spiri-

rituale. Recent, în Suplimentul Literar-artistic al Științei literaturii, Ștefan Neagoș ne-a propus spre meditație și discuție câteva scrieri și de opere reintegrate după 1965 în cultura românească. Aparent laconic și expozitiv, textul lui emană totuși mirosul reavăn și persistent al unui vast cîmp de luptă. Turul de orizont al istoricului reprezentat, în fapt, o trecere în revistă a unei bălăli care s-au purtat fără nădejde și răgaz pentru fiecare nume, pentru fiecare titlu și uneori chiar pentru pagină și cuvînt. De fapt, cred că nu sîntem prea departe de adevăr atunci cînd afirmăm că acolo de unde ne vin azi șicanele și lăgăda sceptică se născuște și țeara că viitorul spre care navigăm este chiar iminent.

Înnoirea din cugete determinată de Congresul al IX-lea al Partidului Comunist Român a fost de substanță și se dovedește a fi de durată. Împlicat, noi am reținut dintre învățămintele capitale ale acestui important eveniment istoric și ideea de veghe perpetuă, certitudinea că armele luptei noastre pasnice nu se vor întoarce altă dată în curînd în rastele. Privind peste clipă, am înțeles că nu neapărat clipa prezintă în sine și birfa neliniștită a unor ci orizonturile de peste clipă. În consecință, sub același cer care ne cuprinde pe toți, ne-am asumat și noi partea noastră de datorie, partea noastră de trudă, partea noastră de năzuință.

Sufletul unei culturi

Urmare din pag. 1

riența reușea, de o variantă minoră, mimetică, a culturii neogreccești. O cultură mare la ea acasă, dar delibă prin varianta de transplant, toate variantele fiind neviabile. Deși cultura neogreccească din Principat era bîntuită de un vînt al înnoirii, un vînt care urma să ne miște și pe noi. Da, dar pre limba noastră.

La fel, în vremea veche, s-a împlinit și cu cultura slavonă sau romano-slavonă. Aceasta a fost viabilă numai în măsura în care, în stralăvire, a dat expresie românescului său, ca să folosesc un slavonism. În fond cultura de expresie slavonă din Țările Române vehicula valorile culturale bizantine, din care și noi ne-am nutrit. Este exact, numai că noi o proferăm fără intermediari, volam spiritul, nu dubul. Și acest spirit — românesc — lucra, sub cuvintele unei limbi

străine. Cînd stralul slavonesc a căzut, s-a văzut statura. Statuia, prin conlucrări de expresie slavonă și prin Neagoe Basarab, arată splendid și arată splendid fiindcă lucrarea era românească. Ea mai urma să capete și glas în limba românească. Și, după cum se știe, l-a căpătat.

Cea de a treia experiență, după cum am spus la început, s-a petrecut mai aproape de zilele noastre, fiind din noi sortită eșecului. În ceea ce privește a treia experiență, s-a așezat directiva generoasă a Congresului al IX-lea. Nu se poate lupta împotriva spiritului unui popor, nu se poate lupta împotriva limbii, care este și a valorilor care nasc și cresc din această limbă. Adică se poate, dar cu puțin folos. După o scurtă eclipsă, răsare soarele iar. Aluivunnie se dau la o parte, iese pămîntul liber sau „cîmpul neted”. „Noroc bun!” Pe cîmpul neted, ies Românii cu-a lor pluguri!

«Cititorul român a redescoperit scriitorul român»

Urmare din pag. a 4-a

vreme însă... Să înșmăm o întrebare: cîți dintre fericiții posesori a românescului „Cel mai iubit dintre pămînteni” ar schimba această carte cu una străină? Se poate spune deci, cu îndreptățit orgoliu, că, de la o vreme, scriitorul român a „venit” în intimitatea cititorului român, că o „nevoite” s-a înlăturat cu o „datorie”, că în fine, creatorul, rezonator și competent al evenimentelor zilelor noastre, a început să ofere cititorului exact ceea ce acesta aștepta de la el: „chei” pentru înțelegerea realităților în care trăim. Pentru mine, întrebarea dv. aduce în discuție, cu prioritate, proza de actualitate, romanul de dezbatere a problemelor de conștiință. Mutările în structura societății noastre sînt de-a dreptul impresionante și nu s-au putut realiza, fuseset, fără frământări, fără drame. Pe lângă ceea ce ne umple inimile de mîndrie, noi existăm totuși și în competență, gresala, abuzul de putere. A apărut noul cu destin politic. Omul deciziilor, al puterii (și ce putere!), al responsabilităților totale. Și una simțea cetățeanul de rînd la locul lui de muncă, în relațiile cu secretarul de partid, cu directorul, cu activistul, și altceva citea în cărți. Asta s-a terminat să se înștețeze de creator și ocazională librărie. Și deodată (de posibil ca „momentul” să fie fixat și mai exact, dar aceasta este opinia mea de lector de carte), romanul „Delirul”! Altă istorie, clișee sparte, mai mult adevăr! Spre cîntecul lui, cititorul român s-a

intors, din nou, spre scriitorul român. Spre cărți ca „Cel mai iubit dintre pămînteni”, „Orgoliu”, „Principala”, „Biboteia din Alexandria”, „Lumea în două zile”, „Galeria cu vită sabbatică”, „Drumul cîinelui”, „Vinătorea regală”. Și nu numai spre ele. Spre toate cărțile prin care se înștețese accesul la esență, la resursă, la motivare!

Nu știu dacă pot răspunde întrebării puse sub această formă. Memoria mea reține prea multe exemple de romancier care n-au putut scrie teatru, de poezii care n-au putut scrie proză, de critici care n-au putut scrie poezie. Și invers, fuseset. De aceea cred că aici nu e vorba de o „nevoite”, ci de acord. Ne găsem cu toții disponibili, datorită noastră și să ni le înțuim, să le aflăm și să le folosim cât mai intens. Dincolo de aceasta se găsesc doar pasiuni, velleitarismul și ne-valoarea.

În privința celor de a doua părți a întrebării, un răspuns scurt. Concluzia lui spor luteri nu ni fie înțeleasă greșit. Notez, deovolt cite o idee, ronun, reiau, reduc totuși la citeva pagini, adaug altele. Adică scriu. Adică pregătesc un roman pentru editura „Facia”. Mai mult...

CONFABULE

Plaja

Nu știu ce să înțeleg
cînd te privesc
ești atât de albă și porcă de vrei —
cu fiecare pas pe care îl faci —
să zbori
plutești doar o clipă
eu te privesc
iar după aceea tu aducîndu-ți aminte de mine
revii pe pămînt
doar o clipă.

Iulian Neacșu

REVISTA STRĂINĂ

● **CELEBRA** carte a lui Dag Hammarskjöld, Reper, tradusă din suedeză de către Leif Sjöberg și W.H. Auden, publicată postum, după carnetele luate în urma sa de către cunoscutul diplomat și om politic, cunoaște în continuare o frumoasă carieră critică. Receditat de nenumărate ori, volumul s-a impus prin tonul poetic și adâncimea meditațiilor asupra vieții și datoriei omului care trăiește în istorie și privește în absolut. Se știe de altfel că Hammarskjöld s-a dorit toată viața un filozof administrativ operând dintr-o stare fiercîi strigăți al secolului, pe care a înțeles să-l limite și care l-au fost directori de conștiință. Este etat în acest context îndeeșel Saint-John Perse, al cărui în termenii contradicțiilor, cu un disgnat și nesigur. Mișu al provinciei franceze, Lanzmann a dat o viață spectaculoasă, în teritoriile puțin explorate din America de Sud, în compania contrabandistilor și a lucrătorilor din mine. Om de stînga, el s-a făcut expresia revoltelor celor oprinși de pretendenții, transcriind în cărțile sale experiențe incredibile pentru artiștii mari burghezi. Și astfel, dintr-un scriitor francez care s-a încercat să ajungă la capătul drumului, pentru a atinge extreme pe care mi le propun ideile mele.”

● **UN SCRITOR** cu o existență spectaculoasă, autor controversat, Jacques Lanzmann este prezentat de Philippe Bouvard în revista Paris Match în termenii contradicțiilor, cu un disgnat și nesigur. Mișu al provinciei franceze, Lanzmann a dat o viață spectaculoasă, în teritoriile puțin explorate din America de Sud, în compania contrabandistilor și a lucrătorilor din mine. Om de stînga, el s-a făcut expresia revoltelor celor oprinși de pretendenții, transcriind în cărțile sale experiențe incredibile pentru artiștii mari burghezi. Și astfel, dintr-un scriitor francez care s-a încercat să ajungă la capătul drumului, pentru a atinge extreme pe care mi le propun ideile mele.”

● **SUB TITLUL** Cel mai mare poet francez în viață, Giles Pélissier publică o recenzie dedicată volumului de Opere complete René Char, apărut în colecția Pléiade. Portretul pe care-l dă criticul este tratat cu o pență fină de cunoscător adine și de iubitor al lui Char, care dominează de peste trei decenii poezia franceză de azi: „Nu îl cunoașteți chipul și nu l-ați văzut niciodată la televiziune, poate că nu l-ați înregistrat niciodată în muzee. Și astfel, dintr-un scriitor francez care s-a încercat să ajungă la capătul drumului, pentru a atinge extreme pe care mi le propun ideile mele.”

● **AUTOARE** tot mai apreciată în critica franceză de la începutul anilor 80, autoarea unei cărți mult discutată, Felicia Ionescu în două. Este vorba de a patra încercare românească a tinerei scriitoare, prima de fapt care încearcă a transcrie obiectiv o experiență care a durat trei volume autobiografice. Un critic notează: „Esențialul în acest roman constă în verva autoarei, care transcrie cel mai simplu cuvînt într-o scriere înțersă.” Cu toate acestea, personajul principal al cărții este tocmai o tină răzădită „ca o mînușă”, cum spune într-un titlu (1). „Cîntecul și înțersă autoarei. Ceea ce înșemăna totuși că formula autobiografică poate să fie transcrisă obiectiv.”

● **AU ÎNCEPUT** să apară mărturiile lui Pat Stacy, care vor constitui volumul său de memorii dedicate ultimilor ani ai lui John Wayne. Cartea se va numi Duke, o poveste de dragoste. Se știe că marele actor era supranumit de preșenți săi „Duke”. Cîntec din prezentarea pe care l-a făcut-o revista „Longue”, Paris. „Măști cu ocazia publicării primelor fragmente”. „Timp de o jumătate de secol, John Wayne a fost pe ecran un cavalier fără reproș, pornit să răscumere vestul american. Fără a fi destructibil. Apoi, deodată, în pragul bătrîneții, boala s-a pornit să-l distrugă. S-a apărut cu pasiune și cu curaj în această bătălie pierdută dinaintea cu șapte ani înainte de moarte. El a salvat o secretară, Pat Stacy. Destinul. În cursul acestei lupte agonice, a vrut ca ei să trăiască împreună, zi de zi, o admirabilă poveste de dragoste.”

● **UN MORALIST** al anului 2000 se intitulază rezonanță dedicată cărții „Junior de Wolinski. Cîntec din textul prezentat în „Anilor Este totul nostru” la tuturor. Este la fel de sever, bine orientat, arivist, simțindu-se bine și fiind la fel de cuceritor în răsălia lui, pe ct de ratat este tatăl său, pe ct de sentimental și folcloric. Aventurile sale ar fi monotone, în mod sinistru, dacă privește pierdută a tatălui, supranumit „Senior”, nu l-ar situa la locul său: acela al unui Iastignac al anului 2000.”

● **ACTRIȚA** Nicole Gallean s-a lansat de curînd în literatură, cu un roman care s-a bucurat de o primire excepțională. Fosta actriță de la Comédie Française, celebră pentru rolul său din Avarul, s-a dedicat acum în întregime scrisului. Iată un fragment dintr-un interviu acordat lui Patrick Besson: „Am fost întotdeauna fascinată de scriitori. La urma urmei, am început să scriu așa cum admiratoarele lui Borg se apucă de tenis” din mimetism.”

PSEUDO CULTURA PE UNDE SCURTE (XXVI)

Teza cosmopolitismului

contra propagării „oficiale” se explicau, de altfel, unor căci atunci cînd sustragi, difuziunea unei literaturi „stere oficialității” și o propui unor autori pur și simplu nu mai rămîne decît să se extindă monopolul de opinie, atîngînd chiar și literatura scrisă în România.

Contam un astfel de teza clasici care nu-si pot face singuri propagandă în străinătate n-ar intra în universalitate în veșii vecilor și de altfel așa gîndesc „parizienii” originari pe Dimbovitia. Pentru Monica Lovinescu, Eminescu e un exemplu tipic de lipsă de universalitate. El ar fi fost un „naș” înșersal, și n-a fost, nu este. Prizonier al limbii (sic!) pe care a creat-o, în cele mai bune traduceri în limba franceză, Eminescu nu mai e decît un sub-Lamarine (subl. n.) Eminescu e complet ignorat, nereprezentînd pentru oamenii cultivați din Occident decît un nume într-un dicționar.” („Limite”, nr. 19/1979). Nu trebuie să ne întrebăm dacă universalității „parizienii” au promovat într-un fel pe Eminescu fiindcă răspunsul se cunoaște: el l-au tradus pe... Paul Goma.

Cheia întregii mașinărie aici se află, în sfîrșit. Nu „universalitatea” (care este, se știe, o funcție intrinsecă a unei opere și nu se află în vreo determinare directă cu „propagarea”) îl interesează pe ei ci „internacionalizarea”, o „internacionalizare”, însă, prin „dizidentă”. Cine face un catalog al recenzițiilor care au scris, în tipete elogiatoare, prin felurile jurnale occidentale despre cărțile produse de unii „contestatari” români înțeleg numai decît despre ce este vorba. Citez, la întâmplare, clișiva: Kostia Christich, Laurand Kovacs, Iliana Grigori, Dieter Schlesack, Anneli Ute Gabanyi, Edgar Reichmann, Bela Svokely. „Universitat” e, în aceste cazuri, o afacere de sprîjin reciproc între felurii deznaționalizării.

Însă efectul acestor tranzacții este, hotărît, mai profund: în spatele complicităților „supranaționale” între dizidenți se ascund cele mai odioase acte antinaționale. O discuție, difuzată de B.E.C. în 17 decembrie 1982, în chestiunea naționalității în România, prilejua lui Mihnea Berindei (din colegiul de redacție al gazetei dizidente pariziene „L'Alternative”, unde s-a priobit, drept colaborator, și Monica Lovinescu) un atac împotriva lui Ion Lăncrănjan, reprezentant al unei culturi „identitate națională îl provoacă alergie. A difuza opera în chip de scriitor român nu era de imaginat, preferabil ar fi fost condiția de simplu particular, eventual apatrid. Atacurile violente îndreptate în

din lirica poloneză

TADEUSZ KUBIAK

Despre dragoste...

(fragment)

Se spune că slavii nu știu să iubească — Dar cine din dragoste și-a tras un glonț-n cap ?

hm, abia acum din înaltul acestei iubiri slave înțeleg că avea dreptate englezul acela cînd se întorcea din prag fără să spună o vorbă clar din acel prag se întorcea la iubita lui.

STANISLAW GROCHOWIAK

Apoșecul

— Spre Apogeu — încotro duce drumul? — Dar cînd ai mers nu te-ai răciit pe ei prin pădure ?

— Am mers, Virgiliu, prin toamna eternă. Poleiți cu aur și colb ca brocauți.

Abia făcîndu-mi pe corzile lernii Cîntînd călătoriile de via pentru cei pierduți, Aproape hărbat sub cupola umbrei Am coborît în văile aride ale vîltolelor.

— Ai înținit iubirea ? — Niciodată nu l-am zărit fața!

Am iubit umeri acleora care m-au părăsit. De-abia atunci în noaptea liniștită Mi-am iubit durerea. De torje apruse.

— Ai fost iubit ? — Pentru toate iubirile

Am fost mereu același și n-am fost, precum un inger sau precum o fiară

— Spre Apogeu — încotro duce drumul? — Drumul întoarcerii, dacă el există!

In românește de Maria Urbanovici

Artă levantină (I)

Un scriitor înconjurat de aură exotică este Lawrence Durrell, autorul Cuartetului Alexandrie, din care au apărut, de curînd, primele două romane, Justine și Balhazar. În traducerea Catinică Rălea, sub egida editurii Casa Bordinava faimă internațională a acestui ciclu „alexandrin” ar fi justificat de mult o echivalență românească, mai ales că cele dintîi comentarii, la noi, sub semnătura lui Mihnea Gheorghiu, erau sincronice cu articolele elogiase din presa occidentală. Oricum, să sperăm că vor apare în curînd și celelalte două cărți, Mounive și Clea, permiînd o estimare mai justă a valorii lor, din partea cititorilor. Munca începută de Catinică Rălea va trebui continuată de un traducător tot atât de inspirat, deoarece poezia grecească a textului durrellian presupune o vocație aparte. N-ar strica, de asemenea, ca cineva să întreprindă o traducere a romanului Penultima Miramar, de Naguib Mahfouz, o narativă construită tot în formă de cuartet și scrisă drept scenă Alexandria, ceea ce l-a și atras numele de Cuartetul alexandrin al Alexandriei. Această tehnică literară, avîndu-și rădăcinile mai puțin în teoria relativității și în freudism, cît în romanul tradițional englez, a făcut carieră, print-o stranie coincidență, tocmai în literatura egipteană, care cuprinde în acest sens un amănunțit studiu al lui Fathi Ghanem. Omul care și-a pierdut umbra. În cartea semnată de Fatma Mousa Mahfouz, The Arabic Novel in Egypt (1914-1990), se afirmă că Fathi Ghanem nu este încă Cuartetul lui Durrell, atînci cînd l-a compus pe al său și că influența majoră pe care a suferit-o fusese cea a lui Faulkner din The Sound and the Fury. O constatare a vizuitorilor care „cruculă” va fi dată dreptate lui Durrell, care spune că este „pe jumătate măsochet”. Eu înșami am încercat să-l redescopăr într-o toamnă mîlăieată, după lecturi repetate, căutînd de fapt umbra lui Kafkass

pe strada Sharm-el-Sheik. Numai în anticariatele de cărți grecești și engleze, pe care nu le mai frunzăresc nimeni, prul era asemănător cu poezii de pe aripile fluturilor din Alexandria de altădată.

Justine, primul și cel mai fascinant roman al ciclului durrellian, este în întregime justificat de titlul său, fiind dedicat încercării de a surprinde „eternul feminin” în ipostaza sa „alexandrină”. Motivul este înțeles și referă desigur la „acțiunea” angostă, în care ar fi implicat patru însă. „Despre dragoste propriu-zisă nîi vorbă în toată seria lui Durrell. Este cazul să spunem de la început că personajele romanțierului englez sînt în căutarea voluptății, iar nu a dragostei. Obsesia caselor de plăcere este ct se poate de semnificativă pentru lumea dezubuzată a lui Durrell, desfi în spatele jocului simțurilor se află tendințe bine articulate ale unor interese ce nu intrînză să transpăras. Voluptatea este importantă în viața oamenilor, de ce n-am recunoaște-o, iar Freud, un mare chibucian, a avut și el încă șaz ecou în conștiința noastră pentru că a „descoperit” adevărul că oamenii „fac” dragoste, iar nu versuri.

Însuși este lesios și încredut de mirsme afrodisiaca în Justine. Dacă fîterile eroinei sînt desincronizate de purtarea ciclului că ascundea cu totul alte scopuri, înșemăna însă că psihologia „filozofică” a lui Durrell este întru totul primitivă. Într-o altă Justinei devine un instrument prea lămeș de realizare a unor planuri politice. Rămînte memorabilă numai partea de descriere a orașului levantin, cu amestecul de rase și populații, ecoul din trecut al unei lumi alt de neadevărata!

Aurel-Dragoș Munteanu

SPORT Am fost portarul naționalei !

În lipsa lui Silviu Lung, jucătorii naționali, neavînd pe cine propti între două bare au apelat la numele meu. Eram doi portari: Neuciu Radu-căntî și eu. Naționala noastră a mers la ideea că va fi portarul ei acela care din cinci lovituri de la 12 metri nu va primi decît două. Eu și Neuciu Răducanu am fost delegați să tragem aceste lovituri (lume pe plajă ca pe stadionul 23 August). Eu l-am introdus lui Rică cînd din el cînci, el mie trei din cinci. Și a început meciul. Eu eram portarul naționalei, avîndu-l ca fundași pe Gino Iorgulescu, pe Ionel Augustin, Gheorghiu, Geoișcu, Rodion Cămătaru și pe înaintașii Costică Ștefănescu, Mecătaru și durat două ore și douăsprezece minute. Eu am înghițit șase goluri (două erau din partea lui Răducanu) și formația mea a înscris douăsprezece. Scor total: 12-6. Ceea ce va spune în timpului în ziua de 16 Iulie. În ziua de 20 Iulie dormeam foarte frumos și visam iepuri, și, domnule, dă buzna peste mine în cameră antrenorul echipei olimpice, Gheorghe Stăicu. Fane, n-am portar. Soția mea era grîlă să-l anunțe pe Gino Iorgulescu, mă pe Gino Iorgulescu, pe Ionel Augustin, Gheorghiu, Geoișcu, Rodion Cămătaru. I-am anunțat: Mă băieți, nu s-a născut jucător care să nu-mi bage mie un gol, medii de fotbal, așa sunt oamenii astăzi. Am fost cel mai bun portar al naționalei (că mă scuze Silviu Lung că nu era de fată) și toți jucătorii echipei României m-au invitat să mă nînc pieraci cu ei. Pe plajă se aflau cel puțin

cinci mii de spectatori. Toți mi-au scris „măsochet”. Nici unul în cultura de romancier, nici în calitate de portar. Am fost, în lipsa lui Lung și a lui Moraru care s-a înșurat, în lipsa lui Bolnic și-a lui Duceșdan cel mai bun portar de pe plaja Mării Negre. Am foarte mult de lucru. Nu pot să merg în străinătate cînd jucăm la Națională și să găsesc un portar. Mă înșeamă Luceșcu și toți băieții lui sînt invitați la masă de Marin Sorescu și Fănuș Neagu. Marin Sorescu crede, el fiind cralovean, că eu voi merge să apăr echipa Universității Craiova. Nu, domnule portar, în Marin Sorescu, eu merg la Buzău. Dacă e să cădem din B în C, măcar să cădem cu mine-n brațe. Rică Răducanu susține că sînt mai bun portar ca el. El bine, va anunța cu mare fericire că fac parte din echipa națională și că am fost cel mai bun portar al ei, două ore și douăsprezece minute. În lipsa lui Silviu Lung, Duceșdan și Moraru, pe 16 Iulie oară va întorcede cu fundașii mei centrali, Gino Iorgulescu și Ionel Augustin au fost cei mai buni prieteni pe care-i cunosc la Marea Neagră. Dar să fie ferescă dimneșcu cînd trimit înșea la portar a fetei oită!

Geoișcu, Cămătaru, Luceșcu și Beldeanu au acceptat în numele meu 12 goluri. La urma urmei, Răducanu a venit și mi-a spus: nu, Fane, vreau să te sîrut. Auzi, bre, dacă era și Dobrin acela ne-mbătăm cobză. Acum rămîne întreg noi doi... Tainul meu — o porție de mărgăritar. Superbă! Marea cînd înghiți nisip.

Fănuș Neagu

Teodor Moraru: „Irigații în Dobrogea”

IN CURÎND VA APARE:

ALMANAHUL ESTIVAL

«LUCEAFĂRUL»

1983

Principiul ireductibil care, odată descifrat, dezleagă întreaga operațiune care s-a pus în mișcare cu participarea grupului celor nouă, este, fără nici o îndoială, acela de cosmopolitism. „Deznaționalizare”, „exil”, atac împotriva claselor naționale și în general, contra tuturor „nașilor”, nopol de opinie”, export de tehnici literare occidentale — acestea nu se pot înțelegi fără o descriere a sfîrșitului de a împune, prin agresivitate, ideea cosmopolitismului și de a jugula din interes și de este „patriotic”. Însă teza cosmopolitismului nu a fost prezentată decît arareori sub această înfășurare, ea s-a numit, cu prudență ușor explicabilă, „universalism”.

Fanaticii „universalismului” sînt, la „Europa liberă”, majoritară și pentru un spirit candid înțelesul acesta complet disproporționat pentru așa-zisa „afirmare a literaturii române” ar putea să pară pozitiv. „Universalizarea” e, însă, în opoziția grupului parizian o pură condiție de politici anti-naționale și eu n-sar putea produce, urmînd aceleși îndemnuri, decît în prezența unei conștiente dizidente. Spre a fi „universal”, era de părere Monica Lovinescu („Limite”, nr. 15/martie 1974, pg. 7) ar fi obligatoriu să te „expatriezi”: „E totuși descurajant de a vedea cum cultura română ratează sistematic toate șansele de intrare în circuitul „universal” al literaturii și sermănalui prin geș și risc”. Opinia lui forme maniacale și persoana o repetă cînd vrei și cînd nu vrei: „Ori de cite ori o literatură din Est, închisă într-o limbă neuniversală (subl. n.), a atras asupra ei atenția Occidentului (subl. n.), a fost din motive care în de o etică a scriitorului mai mult decît de o etică a operetii” („Unde scurte”, pg. 463). Nu mai trebuie semnalate încă o dată puștele opinii despre „limbi universale” și „limbi neuniversale”, despre omologarea obligatorie de către Occident, despre „etica scriitorului”, care în realitate se traduce prin „contestatari”; astfel de teze nu mai sînt de mult credibile și nu această era scopul ultim pe care divulgatoarea lor îl avea în vedere. El nu îl plăcea accesul la universal pe care un scriitor îl poate avea în calitate de reprezentant al unei culturi: identitatea națională îl provoacă alergie. A difuza opera în chip de scriitor român nu era de imaginat, preferabil ar fi fost condiția de simplu particular, eventual apatrid. Atacurile violente îndreptate în

Artur Silvestri

SUB SEMNUL CONGRESULUI IX

El, Omul — Ceaușescu, veghează libertatea Și definindu-i viața ne definim pe noi

Antologie «Luceafărul»

Ctitorul

Cu visuri îndrăznețe și-a scris copilăria
În cartea înțeleaptă a comunistei căi
Și din finta țării și-a tras mereu tăria,
Ca să-i răsfringă dorul și soarta-n
ochii săi.

Și dacă, prin obârșii, el vine de departe —
Din prima rădăcină de sînge voinicesc —
Era sortit cu firea mereu să țină parte
Celor ce sînt ai țării și-n țară veșnicesc.

Călătorindu-și vîrsta prin sevele iubirii
El s-a călit în lupte și-a devenit bărbat
Și-un neam întreg de inimi cu horul
nemuririi
În pieptul său de ctitor s-au contopit
și bat.

Născut să-ntruchipeze lumina libertății
Pe temelii străbune, aici lingă Carpați,
S-a logodit prin fapte, spre binele
cetății
Cu soarta legendară a bravilor bărbați.

La cîrma vieții noastre aflat cu neodihnă
Printr-un destin romantic de comunist
și om,
El știe să cuprindă și-ntr-o țară tihnă
Și rostul viu de floare, al fiecărui pom.

El singur ni-i oglinda curată pentru visuri
Și-așa cum peste lume rotește un apel
Să nu se prăbușească pămîntul
în abisuri,
Înălță-n demnitate un românesc drapel.

Măsura noastră-n toate și dragoste
supremă
Și arhitect al păcii deschizător de zări,
El lumii-ntregi vorbește prin româneasca
stemă
Și-o face prețuită, ca țară între țări.

Reașezînd în drepturi și cînstea
și dreptatea
La mîndra ctitorie a României noi,
El, Omul — Ceaușescu, veghează
libertatea,
Și definindu-i viața ne definim pe noi.

George Tărnea

Intemeietorul

— fragmente —

Munții fac aripi în umerii țării,
Iar plugurile, zi și noapte,
pină-n cer ară ;
Parcă-s niște Congrese livezile-aplaudînd
Din toate părțile această primăvară

Sus, la tribuna muncii,
Primul Ctitor al cetății
Își poartă inima
Peste piini și vetre, urcînd
Pină la înălțimea lumii întregi
Sufletul românescului nostru pămînt !

Din om în om,
Din unealtă-n unealtă
Viața lui e-o naștere fără sfîrșit, un izvor
Care pulsează numai lumină și vine
Numai din soarta țării și din viitor.

lată-l gîndind, visînd, imaginînd
și luptînd
Deodată cu patria într-o decolare plurală
În cel mai omenesc demers comunist
Cînd în zbor, aripi inimii
Este cu aripi frunții egală.

Dar, tăpile și palmele,
Întreaga noastră stirpe românească,
Alcătuite-s din pămînt și cer ;
Noi sîntem anotimpuri,
Vatră gilgînd în seve și putere,
Noi viscolim cu păsări și semînte
Întoarcem vremile pe toate părțile,
Ne dezbrăcăm de ele
Și dăm alcătuirii noastre
Înfățișare de planetă
Șiroind rodire.
De la-nceputul zilei pină-n seară
Prin țarini trece Omul Ceaușescu
Îluminînd pămîntul
El — marele semănător
Căci din pămînt etern
Ni-i patria înaltă
Fundamentală biruință,
Purure !
Tot rodul nostru este munca noastră
Destinul marelui semănător.

Ion Cringuleanu

Lumina necuprinsă

în el stă de veghe un străbun
destinul acestui neam îl duce în fragede
ștergare
ziua de mîine dă acum în pîrg
o păsărire-nvață toți arborii să zboare

ce lumină necuprinsă este bobul de grîu
cuvintele sale-n ferestre se preschimbă
drumurile alegă nebune pe sub noi
capacii toți vorbesc aceeași limbă

mereu se-aude clar cum în semînte
holdele dorm dezvelite și visează frumos
mereu cîntă greierii sub cămașa sa albă
cu țara merge în fluier de os

o aripă de flutur mi-este masa de scris
cîntecul meu se urcă într-un cîntec
mai mare
pentru noi toți la fel bate inima zilei
de mîine
colindători ai lumii istoria tresare-n
calendare

spre viitor mergem umăr lingă umăr
cu ideile sale
visurile vin întii de la el să-mprumute
putere

în fiecare zi se-mbracă-n alte fapte
iar patria îi curge prin artere
el fiecărui drum îi dăruiește-n drum
și pe toți ne primește în inima sa mare
ne-arată truda lui și iarăși ne învață
că nimic nu se poate construi
fără cărămizi de sudoare

cuvîntul său umblă prin lume
și o provoacă la pace
de aceea visele noastre nicicînd
nu vor fi sparte
casele de dragostea sa ne sînt luminate
pămîntul se-nvește cu o carte

nici o clipă frumusețea nu-ți dă dreptul
să taci
se-aude cum pe mesele poezilor cresc
focuri visătoare
noi tinerii României nu vom obosi
să cîntăm acest bărbat înțelept
și drept ca stilpii de rouă ce-i avem
la pridvoare

Rodian Drăgoi

Cu demnitate

Gînduri ca niște salbe de lumină,
Își poartă zborul tandru
În cadența sonoră a inimilor noastre
Înălțîndu-se curate, proaspete
spre cînstirea

Omului venit din istoria gliei
Cu sufletul nemărginit, ca și visurile,
Izvorite din apele curate ale riurilor
de inimi

Transmițînd urarea, venită din tihnă
și din soare,
În forme de carate împlinite prin noi
înșine

Ca și noile zămisliri de aștri,
El, cutezătorul, înțeleptul în gînd și faptă,
A sosit odată cu noi pe drumul limpezirii
vieții

În mîndrul plai al Mioriței.

Pasul Lui, lingă pasul nostru, pășește
cu aceeași demnitate
Cu demnitate se scrie astăzi istoria
Din înaltul muntelui și pină în cîmpia
cu fruntea culcată pe zăre.

Popasurile noastre
Sînt tot atîtea bilanțuri
Exemplul Lui
Atît de pilduitor încrustează pagini
de glorie

În istoria României contemporane
Ridicăm o cupă de cristal, plină cu vin
rubiniu,
În sănătatea Lui — ceea ce înseamnă —
în sănătatea noastră,

Scandînd cu toții: să ne trăiască,
să ne conducă pașii
Spre eternitatea noastră.

Horvath Dezideriu

Mărturisire

Am ars și eu la vatra acestui pămînt
Care se cheamă simplu România.
Din flacăra sa nestînsă
Mi-am aprins visele,
Mi-am potolit setea
Și neastîmpărul tinereții
Din vrerile sale nestrămutate
Am împrumutat puterea
De a mă ști neînvin.
Din piatra dură a Carpaților
Mi-am tras hotărîrea
De a trăi dedicîndu-mă
Idealurilor de boltă ale omenirii,
Și din exemplul strălucit
Al Corăbierului destinului ei

Nidal Omar
(Iordania)

Îngemănare

Se-ngeamănă cu țara tîmpla Ta
cu cerul ei și-ntregul șes
cu 'nalte holde, unduindu-și spicul
Lumină, Nicolae Ceaușescu.

Se-ngeamănă cu pacea gîndul Tău,
cu năzuințe ce măreș se șes
cu fire de beteală așternute
în cale-ți, Nicolae Ceaușescu

Se-ngeamănă cu comunismul visul Tău,
cu țara ce-o străbați atît de-ades
— cu pasul și cu vorba înțeleaptă
izvor de-nțelepciune, Ceaușescu

Se-ngeamănă cu vatra din străbuni
cu datinile ce se întreșes
cu viziunea unei lumi mai drepte,
cirmaciul României, Ceaușescu

Rached Elias Daoud
(Liban)

Am această fericire

Trăiesc și învăț
în anotimpul Ceaușescu
și-s înflorit
vestind belșug.
Am această fericire
pe care o țin în inimă
ca pe un tezaur neprețuit,
și pe care o voi duce cu mine,
toată,
în țara străbunilor
unde-mi voi aminti mereu
de un țarm de basm,
cu oameni frumoși și buni
cîrmuiți în veacul lor luminat
de cea mai vie conștiință
a secolului : Ceaușescu

Hussein Jasser
(Kuweit)

Partid

Am învățat că revoluția e casa ta,
ne ieși cu adevărul înainte.
Ești soarele ce nu va seca
și îndrăzneala ce nu se ofilește în minte.

Brațul nu-ți poate fi indoit
lumina ta firesc pe chip ne joacă.
Dintre riurile țării nici unul n-a obosit,
bucuria în inimă are loc să întorcă.
De salopetă atîrnă ziua de muncă,
pleoapele istoriei în jos nu se lasă.
Dunării nimeni de pe hartă nu-i poate
da brîncă,
unde-i partidul sîntem acasă.

Țara miroase a pace sfîntă,
căldura piinii e caierul nostru ales.
Veacul pe haină simt că se zvîntă,
unde-i partidul e grîu de cules.

Și nu îngheață cămașa pe noi
și miri stau la porți fericite.
Te simt ca pe-o așezare de eroi
cu timplele de istoria poporului lipite.

Ion Trif Pleșa

Antirăzboinică

Ca fereastra e izbită inima de-o spaimă
rea —
e furtună pe pămînt, e furtună
pe pămînt,
— am trăit ceva-ceva, zice buna maica
mea

și de ce se-nchină nu știu, dar
se-nchină tare blind
Un rechin cu dinți ca fierul se oprăște
tremurînd:
— s-a ivit un fel de pește, e o fiară
foarte rea

care soarbe ori devoră tot ce iese-n
calea sa
mările le isprăvește, cerul ca pe-o apă
bind

ce e de făcut ? se-ntreabă oameni
cu aceeași stea
ce lumina trist și-o stinge, ea pe sine
se arzînd
— Să oprim Apocalypsul strigă
Absolutul Gînd
ca fereastra e izbită inima
de-o spaimă rea.

Marcela Mariana Milcu

Partidul — versul meu

Atîți poezi te-au definit Partid,
Vorbele mele ar părea de prisos
Spun doar mamei și tatălui meu :
Altfel nu creșteam atît de frumos.

Altfel rămîneau copil de argat
Cu pleoapele cusute cu nori,
Cu buzele tăiate de arșiță
Și ochii de vise neștiutori

Zborul acesta care m-așează
Continuu pe alte piscuri mai mari,
Stea de aur care mi-e inima
Topind în sete ultimii ghețari.

Zic Partidul Comunist, zic farul
Navele libertății conducînd
Spre Țărutul demnității omenești
Partidul — versul meu pe-acest pămînt!

Cristian M. Petre

Fericite patriile

Fericite patriile-acelea
ce nu-și ies din albiu vreedată

asemeni

marilor fluvii cu mers
liniștit și egal

cărora hărțile
le vor consemna aceleași albiu prin
veac

Dar nu vor seca niciodată.

Marius Stănilă

Luceafărul

Revistă editată de
UNIUNEA SCRITORILOR
din REPUBLICA SOCIALISTĂ
ROMÂNIA

Redactor șef :
Nicolae Dan Frunteanu,
Mihai Ungheanu (redactor șef
adjunct), Teodor Balș (secretar
responsabil de redacție)

L

REDACȚIA : București, Piața Școlii nr. 1, tel. 17 32 09
ADMINISTRAȚIA : Calea Victoriei nr. 115, tel. 50 74 95
Tiparul executat la :
COMBINATUL POLIGRAFIC CASA ȘCINTEII